

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

Lucie Staňková

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Školní družina pohledem rodičů

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie Staňková**
Osobní číslo: **H17267**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Téma práce: **Školní družina pohledem rodičů**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se bude zabývat školní družinou pohledem rodičů. Teoretická část bude obsahovat informace, které vychází z tématu práce. Charakterizuje pedagogiku volného času, popisuje volný čas, funkci a poslání školních družin. Zaměřuje se také na osobnost vychovatele a vývoj dítěte mladšího školního věku. V praktické části bude použita kvantitativní výzkumná metoda dotazování pomocí nástroje dotazník. Výzkumným souborem budou rodiče dětí, kteří ohodnotí školní družinu.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
HEŘMANOVÁ, J., MACEK, M. a aj. 2009. Metodika pro podporu tvorby vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. Vyd. 2., aktualizované a rozšířené. Praha: Národní institut dětí a mládeže, 2009. str. 110. ISBN 978-80-86784-77-9.
ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.

Vedoucí bakalářské práce: **PaedDr. Zdenka Šáňdorová, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Oponent bakalářské práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2020**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 29. listopadu 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré použité literární prameny a informace, které jsem v bakalářské práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne považovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 10. 4. 2021

Lucie Staňková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí této bakalářské práce PaedDr. Zdence Šáňdorové, Ph.D., za cenné připomínky a rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala ostatním, kteří mě při psaní této práce provázeli.

ANOTACE

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části bakalářské práce je cílem popsat důležité informace spojené s tématem práce. Popisuje volný čas a jeho pedagogiku, část je věnována také přehledu subjektů pracujících s dětmi a mladými žáky. Ve čtvrté kapitole je popsána samotná školní družina, jakou plní funkci, jaké je její poslání a jaká dokumentace je potřeba pro její správné vedení. V závěru teoretické části jsou věnovány kapitoly vývoji dítěte mladšího školního věku a rodině. Praktická část se zaměřuje na kvantitativní výzkum zaměřený hlavně na respondenty z řad rodičů a jejich spokojenost nebo nespokojenost se školní družinou. Výzkum zachycuje proces hodnocení a vnímání školní družiny, a tím potvrzuje či vyvrací stanovené hypotézy. V rámci metodologie je vzhledem k současné covidové situaci využito dotazníkové šetření.

KLÍČOVÁ SLOVA

školní družina, dítě, volný čas, rodina, zájmové vzdělávání

TITLE

After – school childcare from the parent’s point of view

ANOTATION

The bachelor thesis consists of two parts - theoretical and practical. In the theoretical part of the bachelor thesis, the aim is to describe important information related to the topic of the work. It describes leisure time and its pedagogy, the part is also devoted to an overview of subjects working with children and young pupils. The fourth chapter describes an after – school childcare itself, what its function is, what its mission is and what documentation is needed for its proper management. At the end of the theoretical part, the chapters are devoted to the development of a child of younger school age and the family. The practical part focuses on quantitative research focused mainly on respondents from the ranks of parents and their satisfaction or dissatisfaction with the school group. Research shows the process of evaluation and perception of school clubs, and this confirms or disproves the hypothesis. Due to the current covid situation, a questionnaire survey is used within the methodology.

KEYWORDS

after-school childcare, child, Leisure time, family, special – interest education

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. VOLNÝ ČAS.....	10
1.1. Pojem volný čas.....	10
1.2. Historie volného času.....	10
2. PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	12
2.1. Základní pojmy pedagogiky volného času.....	12
2.2. Principy pedagogiky volného času.....	13
2.3. Přístupy v pedagogice volného času.....	13
2.4. Pedagog volného času.....	14
2.4.1. Specifikace práce pedagoga volného času.....	15
2.4.2. Osobnostní charakteristiky pedagoga volného času.....	15
2.4.3. Profesionální příprava pedagoga volného času.....	16
3. SUBJEKTY PRACUJÍCÍ S DĚTMI.....	18
3.1. Zařízení pro zájmové vzdělávání.....	18
3.1.1. Střediska volného času.....	18
3.1.2. Školní kluby.....	19
3.1.3. Školní družiny.....	20
3.2. Výchovná a ubytovací zařízení.....	20
3.2.1. Internáty.....	21
3.2.2. Domovy pro mládež.....	21
4. ŠKOLNÍ DRUŽINA.....	22
4.1. Historie školních družin.....	22
4.2. Cíle.....	23
4.3. Funkce.....	24
4.4. Prostředí a vybavení školních družin.....	25
4.5. Zájmové činnosti.....	25
4.6. Legislativa a povinné dokumenty.....	26
5. DÍTĚ V MLADŠÍM ŠKOLNÍM VĚKU.....	28
5.1. Vztah mezi vychovatelem a dítětem.....	28
5.2. Vývoj.....	29
5.2.1. Kognitivní vývoj.....	29
5.2.2. Sociální rovina.....	30
5.2.3. Emoční rovina.....	30

5.2.4.	<i>Svoboda dítěte</i>	31
6.	RODIČE A DĚTI	33
6.1.	Rodina	33
6.2.	Funkce rodiny	34
6.3.	Vedení a vliv rodičů na volný čas	36
6.3.1.	<i>Vedení rodičů</i>	36
6.3.2.	<i>Vliv rodičů na volný čas</i>	36
6.4.	Vztahy rodiny a školy	37
	SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI	38
	PRAKTICKÁ ČÁST	39
7.	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	39
7.1.	Metodologie výzkum	39
7.2.	Cíle výzkumu	39
7.3.	Stanovení výzkumných otázek	39
7.4.	Formulace hypotéz	40
7.5.	Etika výzkumu	40
7.6.	Interpretace výzkumu	40
7.7.	Dotazníkové šetření	41
8.	STATISTICKÉ OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	53
9.	SHRnutí VÝSLEDKŮ A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	58
9.1.	Shrnutí výsledků	58
9.2.	Navrhovaná opatření pro praxi	58
10.	ZÁVĚR	60
11.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
11.1.	Seznam tištěné literatury	61
11.2.	Seznam internetových zdrojů	63
11.3.	Zákony a vyhlášky	63
12.	SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK	65
12.1.	Seznam ilustrací	65
12.2.	Seznam tabulek	65
13.	SEZNAM GRAFŮ	66
14.	PŘÍLOHY	67

ÚVOD

Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Hlavním cílem teoretické části je přiblížit čtenáři pojmy, které souvisí s problematikou školních družin. V první krátké kapitole se zaměřuji na pojem Volný čas. Objasním, co to vlastně volný čas znamená a kam až sahá jeho historie. Druhá kapitola se soustřeďuje na pojem Pedagogika volného času, její principy a přístupy a také kdo je to pedagog volného času. Ve třetí kapitole stručně popisují subjekty pracující s dětmi a jaké je jejich rozdělení.

Čtvrtá kapitola této bakalářské práce se věnuje hlavnímu tématu, a to školní družině. Přibližuji v ní hlavní cíle školních družin, funkce, prostředí a také podle jakých legislativ a dokumentů se školní družina musí řídit. V následující kapitole popisují vývoj dítěte mladšího školního věku a jeho vztahy s vychovateli. Poslední, šestá kapitola se zabývá vztahy mezi dítětem v mladším školním věku a jeho rodinou/zákonnými zástupci. Vysvětluji zde, co pojem rodina vlastně znamená, jaké jsou její funkce a jak rodiče působí na volný čas dětí. Závěrem popisují, jaký vztah mají rodiče se školou a školní družinou.

Praktická část se věnuje výzkumnému šetření. Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jak jsou rodiče spokojeni se školní družinou. Vedlejšími cíli bylo zjistit, zda jsou rodiče spokojeni s vychovateli/vychovatelkami, s prostory školní družiny a zda je vybavení v ní dostatečné. V praktické části jsem se zaměřila na vyvrácení či potvrzení svých vlastních hypotéz:

1. Předpokládám, že rodiče z města častěji využívají školní družinu v odpoledních hodinách než rodiče žijící na vesnici.
2. Lze předpokládat, že s komunikací s pracovníky ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.
3. Domnívám se, že s materiálním vybavením ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.

Data potřebná pro provedení výzkumu byla sbírána prostřednictvím dotazníkového šetření s rodiči ve veřejné/soukromé skupině na sociální síti Facebook. Dotazník byl zprostředkován elektronickou formou. Zajímalo mě, jak rodiče hodnotí školní družinu nejen jako celek, ale také jako části – prostředí, vybavení, vychovatelky/vychovatele, informovanost apod. Chtěla jsem se informovat, jaký mají rodiče dětí názor na funkci školních družin v rámci systému školního vzdělávání. Ráda bych, aby mé poznatky a návrhy v praxi z tohoto šetření byly přínosné jak pro moji práci s dětmi, tak i pro mě samotnou. Věřím, že do budoucna jimi obohatím nejen sebe, ale využiji je i ve svém povolání do budoucna.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VOLNÝ ČAS

Tato úvodní kapitola je zaměřena na pojem volný čas, na jeho historii, požadavky na realizaci výchovy ve volném čase a také přiblížení pedagogiky volného času, pojmy s ní spojené a její principy.

1.1. Pojem volný čas

Hájek (2008) za volný čas považuje dobu, jež je oblastí naší svobodné volby. Je to část našeho života, která je mimo naše povinnosti a pracovní čas. Činnosti, které vykonáváme ve volném čase neděláme pod tlakem závazků, ale vykonáváme je rádi a dobrovolně. Do volného času dětí nezahrnujeme vyučování či povinnosti s vyučováním související, činnosti týkající se sebeobsluhy, domácích povinností, aj.

Můžeme jmenovat i další autory, kteří se terminologii volného času věnují. Například Průcha, Walterová a Mareš (2009) definují volný čas následovně: *„Je to čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost a péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času“* (Walterová, Mareš, 2009 str. 274).

1.2. Historie volného času

V úvodu podkapitoly si můžeme položit otázku, jak lidé vnímali volný čas v historii. S prvním vymezením pojmu volného času se setkáváme již u Aristotela, tedy v období starověkého Řecka. Aristotelés chápe volný čas jako prostor pro rozumování, rozjímání, setkávání se s přáteli, čtení veršů či poslech hudby. Tyto aktivity, jež jsou realizovány ve volném čase, Aristotelés nazývá „*scholé*“. Avšak nejedná se o nudu či lenošení, neboť ve „*scholé*“ šlo zejména o rozvoj talentu pro radost a podobnost s bohy (Aristotelés, 2009).

Oproti tomu v období středověku, kdy bylo lidské chování a skutky řízeno především církví, měl volný čas podřadnější roli. Volný čas byl z velké části věnován Bohu a modlitbám. Způsoby trávení volného času se také značně lišily z důvodu rozčlenění společnosti – jinak trávili svůj volný čas měšťané, šlechta, jinak poddaní. Pokud budeme pojednávat

převážně o dětech či mládeži, volný čas se v jejich životech vyskytoval velmi málo, jelikož běžně pracovaly v podobné časové míře jako dospělí.

Teprve až na přelomu 19. a 20. století začalo ubývat práce dětí a mládeže, došlo ke zkracování pracovní doby a také k přesunu významné části obyvatelstva z venkova do měst. Tím odpadlo mnoho pracovních povinností, jež bylo nutno na venkově vykonávat. Lidé měli více času pro sebe a v tomto období již byl pojem volný čas podobnější tomu, jak ho známe dnes.

V počátcích 20. století se stal volný čas významnou součástí téměř každého jedince. Nejprve k tomuto fenoménu došlo ve vyspělých zemích (např. ve Francii či Anglii). V naší zemi se dostal do podvědomí především ve 20. a 30. letech 20. století. Společnost si v tomto období začala uvědomovat, že je potřebné nějakým způsobem ovlivňovat a obohacovat volný čas dětí a mládeže. Současně se o volný čas začala zajímat i věda a stal se předmětem jejího zkoumání. Z počátku rozšířila zařízení původně určená pro dospělé, svou činnost i na děti a mládež. Poté začala vznikat zařízení, která již byla orientována pouze na věkově mladší skupiny. Nicméně stát do oblasti volného času dětí a mládeže zasahoval velmi málo, a tato zařízení byla spíše výsledkem činnosti dobrovolných spolků.

V meziválečném období v Evropě vznikly dva typy zařízení, které se zabývaly využitím volného času. Jeden vznikl v Sovětském svazu a druhý se zrodil v západoevropských zemích. Hlavním rozdílem bylo, že v Sovětském svazu bylo působení na děti a mládež ovlivňováno státem, naopak v modelu, jež vznikl v západoevropských zemích, stát nebyl tak silně zainteresován a dobrovolné spolky svým působením převažovaly.

Po druhé světové válce, v roce 1945 pozorujeme zásahy do volby, jak trávit volný čas občanů. Modelujeme tak typ nového člověka. Poválečná kulturní politika usilovala o vychovávání občanů tak, aby přispívali ke kultivaci celé společnosti. Po roce 1948 si ale tyto trendy osvojil komunistický režim. Ten se snažil postavit využívání volného času na pokrokových formách kolektivismu a likvidaci veškerých „městských“ vlivů. Tento koncept přetrvával i v 50. a 60. letech. Měnil se pouze důraz na některé části a jednou z nich se stalo celoživotní vzdělávání občanů. Veškeré volnočasové aktivity měly také směřovat k výchově a pocitu sounáležitosti se socialismem. Politika koncem 60. let kladla důraz na to, aby byl volný čas využíván dětmi a mládeží, a to převážně kulturním směrem (Franc, Knapík, 2013).

2. PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

Druhá kapitola je zaměřena na základní pojmy pedagogiky volného času, její principy a přístupy a také budou popsána postavení samotného pedagoga volného času.

2.1. Základní pojmy pedagogiky volného času

Podle Pávkové (1999) zní teorie pedagogiky volného času následovně: „*Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase. Také pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku i seniorů ve volném čase*“ (Pávková, 1999 str. 9).

Mezi další vysvětlení pojmu pedagogika lze uvést například následující: „*Pedagogika volného času je samostatná disciplína mezi vědou o volném čase a pedagogikou*“ (Opaschowski, 1976 a 2003).

„*Pedagogika volného času je jedním z oborů pedagogiky. Je to tedy společenskovědní obor, věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase. Při práci s dětmi a mládeží školního věku se z hlediska školského systému někdy používá také označení výchova mimo vyučování*“ (Hájek, 2008 str. 67).

Jedná se o velmi mladou vědu, která začala nabývat na významu až v druhé polovině 20. století. Teorií o pojmu volný čas je mnoho a často bývají celkem odlišné. Nejvíce se to projevuje na teorii slova výchova. Výchova bývá chápána jako cílevědomé, dlouhodobé a záměrné působení vychovávaného a vychovávajícího v pozitivním smyslu (Hájek, 2008).

Hájek (2008) také napsal: „*Volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti. Od volného času dospělých se většinou liší:*

- rozsahem,
- obsahem,
- mírou samostatnosti a závislosti,
- nezbytností pedagogického ovlivňování“ (Hájek, 2008 str. 67).

V dnešní době mají děti i mládež více volného času než dospělí. To, jak je volný čas využíván závisí především na věku a na individuálních zvláštěnostech dítěte či mladistvého. Také jsou většinou zajímavější, než u dospělých osob. Děti a mladiství mohou trávit svůj volný čas kdekoliv: ve škole, doma, na kroužcích a jiných vzdělávacích zařízeních nebo na veřejných

prostranstvích. To, kde a jak bude dítě volný čas využívat je součástí výchovy v konkrétních částech lidského života. O těch si může člověk rozhodovat sám (Hájek, 2008). Způsob, kterým je vhodně využito ovlivňování volného času může rozvíjet:

- aktivitu u dětí či mládeže,
- uspokojování potřeb z nových dojmů a zážitků,
- seberealizaci,
- kontakty a vztahy,
- pozitivní citové odezvy, bezpečí a jistotu,
- rozvíjení samotné osobnosti dítěte a mládeže (Kolektiv autorů, 2002).

2.2. Principy pedagogiky volného času

Mezi hlavní představitelé principů současné volnočasové pedagogiky se považuje Opaschowski. Horst Opaschowski vytvořil systém komplexních volnočasových potřeb. Rozdělil je celkem do 8 kategorií:

- Edukace – vzdělání, poznání, učení, rozvoj osobností, aktivizace
- Enkultura – rozvoj kreativity, fantazie, kulturní svět, řešení problémů
- Komunikace – sociální kontakty, sdílení, vztah, láska, prožití společného volného času s rodinou a blízkými
- Participace – iniciativa, angažování, účastnění se
- Kompenzace – doplňování nedostatků, rozptýlování a potěšení, požitkářství z prováděné činnosti, vyvažování jednostrannosti.
- Rekreace – zotavování se, odpočinek, odreagování se, uvolnění
- Kontemplace – klid, meditace, sebereflexe, čas sama na sebe, hledání identity
- Integrace – společnost, skupiny, bezpečí, hry, sounáležitost (Průcha a spol., 2009).

2.3. Přístupy v pedagogice volného času

V novodobější pedagogické literatuře se objevuje trojice pojmů charakterizujících přístupy v pedagogice volného času. Jedná se o animaci, výchovu zážitkem a sociální asistenci.

Animace – jedná se o metodu založenou na nedirektivních a akčních metodách, kdy se povzbuzují mladí lidé k hledání vlastní cesty životem, aby byli schopni realizovat svoji svobodu a autonomii. Pomocí animace se vytváří mladým lidem nabídka konstruktivních činností. Klade se důraz na otevřenost situace, dobrovolnost, možnost volby, iniciativu

a v neposlední řadě odolnost vůči negativním sociálním vlivům. Jedná se například o komunitní práce.

Výchova zážitkem – jsou to postupy založené na prožitku a zkušenosti. Jsou postaveny na intenzivních prožitcích a zkušenostech získávaných aktivní účastí v programech (fyzicky náročné činnosti s určitou mírou rizika ve vnějším, přírodním i městském prostředí). Tyto metody se zaměřují na rozvoj sebepojetí, sociálních vztahů a vztahů k životnímu prostředí.

Sociální asistence (streetwork) – jedná se o formu práce s mládeží probíhající ve volném čase, ale má vztah k sociální pedagogice a sociální práci. Pedagogický pracovník (sociální asistent) má za úkol vyhledávat mladé lidi v prostředích, která jsou přirozená pro jejich výskyt a nabízí jim pozitivní využívání volného času, např. v nízkoprahových zařízeních (Pávková, 1999).

2.4. Pedagog volného času

Dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých údajů, ve znění pozdějších předpisů, je pedagogickým pracovníkem myšlena osoba, která vykonává přímou výchovnou, vyučovací, speciálně pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost. Jedním z předpokladů je jeho působení na vychovávaného a vzdělávaného jedince. Mezi tyto pracovníky lze zařadit učitele, vychovatele, pedagogy volného času, speciální pedagogy, psychology, asistenty pedagoga či trenéry. Podle příslušných dokumentů se stanovuje druh a stupeň potřebného vzdělání dané pedagogické profese. Požadavky jsou u jednotlivých profesí různé.

V rámci volnočasové výchovy se nejčastěji dá setkat se dvěma výše zmíněnými profesemi – pedagog volného času a vychovatel. První zmíněný se soustřeďuje ve střediscích volného času jako jsou domovy dětí a mládeže nebo ve stanicích zájmových činností. Vychovatelé působí především ve školní družině, domovech mládeže nebo internátu. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma profesemi je v poslání a obsahu činnosti jednotlivých zařízení. Spojuje je však činnost pedagogického ovlivňování volného času dětí a mládeže (Hájek, 2008).

Dle nařízení vlády č. 68/1997 Sb., ve znění pozdějších úprav je minimální míra činnosti výchovy pedagoga stanovena vedením minimálně dvou zájmových skupin. U výchovné povinnosti ředitele organizace musí být splněna minimálně u jednoho zájmového útvaru (Pávková, 2002).

2.4.1. *Specifikace práce pedagoga volného času*

Každá oblast výchovy dětí a mládeže má zvláštní specifikace, které klade na vychovávajícího pedagoga. Uvedením na příkladu můžeme porovnat rodinnou výchovu, školní vyučování a volnočasovou výchovu. V rodině je výchova neformální, ale může se v různých rodinách lišit. Velmi důležité jsou vztahy mezi rodičem a dítětem. Musejí být silné a pozitivní. V rámci školního vyučování jsou vztahy formální. Dbá se na autoritu učitele. Žák má ve škole povinnost plnit požadavky učitele i samotné školy. Pokud chce učitel na jakémkoliv školském stupni pracovat, musí mít odpovídající vzdělání. Poslední výše zmíněná, volnočasová výchova je brána jako neformální. Sice má rysy obou předchozích, ale hlavním znakem je dobrovolná účast na výchovných činnostech. I v tomto ohledu musí mít učitel příslušné vzdělání a mezi zvláštní specifikace této profese patří:

- Obsah výchovy – není přesně stanovený, pouze má okrajový rámec, kterého se pedagog drží. Samotný obsah je v rukou právě pedagoga, který respektuje základní pedagogické požadavky a musí brát v potaz i přání vychovávaných.
- Hodnocení jednotlivců ve volnočasové výchově je individuální. Záleží na pokroku, snaze a radosti z prováděné činnosti.
- Autorita je zde rozdělena na formální a neformální. Jedná se o dobrovolnou účast na činnostech nebo i na vzájemném oslovování mezi pedagogy a vychovávanými. Pedagog se tak může ocitnout v několika rolích – jako učitel, přítel, instruktor, rádce nebo i náhradní rodič.
- Pedagog musí volit takové metody a formy práce, které jsou realizovatelné v malých skupinkách nebo individuálně. Záleží také na prostředí, kde výchova probíhá. Prostor může být velmi rozmanitý a v první řadě záleží na druhu činnosti (Hájek, 2008).

2.4.2. *Osobnostní charakteristiky pedagoga volného času*

Každá z pedagogických profesí klade na osobnost určité nároky. Je to dáno obtížností práce pedagoga, požadavky na jeho vzdělání, schopností jednat s lidmi a vést jiné lidi, schopností držet si autoritu, být vzorem apod. Pedagoga lze zařadit do kategorie pomáhajících profesí, u kterých je důležitá psychická vyrovnanost a odolnost. Znaky osobnosti můžeme rozdělit do tří skupin – kladné lidské vlastnosti, vlastnosti důležité pro pedagoga a speciální požadavky na volnočasového pedagoga.

Pedagog by se měl rád pohybovat mezi lidmi, dětmi, měl by s nimi umět mluvit a naslouchat jim, vcítit se do nich, umět se radovat ze života a umět lidi řídit a vést. Kvůli

velikosti nároků je dobrých pedagogů spíše pomálu. K většině zmíněných věcí by se měl člověk dopracovat úsilím. Najdou se ale i tací, kteří mají předpoklady pro úspěšnou pedagogickou činnost vrozené. Pro volnočasového pedagoga jsou důležité tyto vlastnosti:

- schopnost přizpůsobení se podmínkám a rychlost řešit nečekané situace
- aktivita, iniciativa, schopnost prosadit se se svými názory a požadavky,
- nápaditost, tvořivost, fantazie,
- hravost a následná radost ze hry,
- smysl pro humor,
- fyzická zdatnost a celkový dobrý zdravotní stav,
- vzhled a úprava zevnějšku,
- pochopení pro věkové zvláštnosti.

Dobry pedagog by měl být dobrý člověk a mít vlastnosti, které jsou pro vykonávání pedagogického povolání žádoucí. Měl by být tvořivý, nápaditý, přizpůsobivý, hravý a překypovat energií a vtipem. Pokud se jedná o výchovné situace, měl by umět použít účinné formy jednání a také vhodný styl výchovy (Hájek, 2008).

2.4.3. *Profesní příprava pedagoga volného času*

Pedagog volného času smí získat odbornou kvalifikaci několika různými způsoby:

- *„vysokoškolským vzděláním, které získá studiem v akreditovaném studijním programu z oblasti pedagogických věd, zaměřených na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*
- *vysokoškolským vzděláním, které opravňuje vykonávat funkci učitele prvního nebo druhého stupně základní školy, učitele střední školy, učitele uměleckých odborných předmětů v ZUŠ, SOŠ nebo konzervatoři, učitele jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky,*
- *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*
- *vyšším odborným vzděláním získaním ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu a vysokoškolským vzděláním získaným v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo studiem pedagogiky,*

- *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů nebo*
- *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy a vzděláním v programu celoživotního vzdělání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství“ (Heřmanová, a další, 2009 str. 24).*

Pokud se chce člověk stát pedagogem, střední pedagogické školy v České republice mu mohou nabídnout obory jako předškolní a mimoškolní pedagogika, pedagogika volného času nebo výchovná a humanitární pomoc. U vyšších odborných škol je situace trochu složitější. S tímto zaměřením je jich v naší republice poměrně omezené množství. V tomto případě by měl student zvolit vysokoškolské vzdělání, které je přeci jen o dost pestřejší. Studování pedagogických oborů je žádoucí, ale i přesto omezené, obory jsou nabízeny spíše v prezenční formě studia. Dá se to považovat jako nevýhoda pro ty, kteří vedle studia i pracují, jelikož kombinovaná forma studia pedagogiky se objevuje jen velmi málo. V dnešní době je potřeba tvořit systém celoživotního vzdělávání pedagogů volného času v několika různých formách, ať už kvalifikačních nebo specializačních (Hájek, 2010).

3. SUBJEKTY PRACUJÍCÍ S DĚTMI

V této kapitole budou stručně charakterizována jednotlivá školská zařízení pro zájmová vzdělávání, školská výchovná zařízení a ubytování.

Jak již bylo zmíněno, volný čas je doba dobrovolné a svobodné volby jaké činnosti chce člověk provádět. U dětí je to těžší, nemají tolik životních zkušeností, proto je potřeba jejich volný čas směřovat správným směrem. Ovlivňování by mělo probíhat cíleně a nenásilně. Mezi hlavní činitele, kteří ovlivňují volný čas dětí a mládeže, patří rodiče, učitelé a vychovatelé. Může se jednat i o jejich vlastní vrstevníky, to s sebou nese ale i značná rizika. Rodiče by měli ovlivňovat také volbu prostředí, kde se jejich dítě po výuce pohybuje (Hájek, 2003).

3.1. Zařízení pro zájmové vzdělávání

Střediska volného času jsou zpravidla právní subjekty. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Zájmové vzdělávání jednoznačně napomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené školským zákonem. Neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se však aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent a upevňuje sociální vztahy (web MŠMT).

3.1.1. Střediska volného času

Jedná se o právní subjekty, jež nabývaly na významu ve druhé polovině 20. století (dříve nazývané jako Dům pionýrů a mládeže). První středisko volného času vzniklo v roce 1949 v Brně – Lužánkách (Obr. 1).

Obr. 1 - Středisko volného času v Brně (Zdroj: oficiální FB stránka střediska)

Dle zákona z roku 1960 se tato střediska volného času stala součástí vzdělávací soustavy. Například v roce 1996 se v České republice provozovalo 282 těchto zařízení a v roce 2003 dokonce 291 zařízení. Hlavním cílem těchto středisek je motivace, podpora a vedení žáků, studentů, mládeže, ale i dospělých k rozvíjení osobnosti a rozvíjení klíčových kompetencí (např. využívání volného času). Nabízejí tak širokou škálu činností v klidném a bezpečném prostředí tvořeném profesionálními pedagogy. Střediska se mohou soustřeďovat na jednu konkrétní oblast vzdělávání nebo na více oblastí.

Veškerá střediska volného času dávají na výběr využití času pro všechny věkové kategorie, především tedy dětí a mládeže. Některá zařízení se mohou zaměřovat i na občany v důchodovém věku. Střediska organizují spoustu aktivit:

- zájmové skupiny se stálou skupinou lidí (kroužky),
- soutěže,
- přehlídky,
- jednorázové a dlouhodobé vzdělávací aktivity,
- kurzy,
- tábory,
- výukové programy nebo
- adaptační programy.

„Ve školním roce 2014/15 existovalo 312 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 272 744 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (74,1 %) a děti (13,5 %). Kontinuálně dochází k nárůstu zájmu, proto ve školním roce 2016/17 existovalo již 321 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 296 248 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (75,9 %) a děti (13,0 %). Počet účastníků každoročně roste, během pěti sledovaných let se zvýšil o 10,4 %.“ (web MŠMT).

3.1.2. Školní kluby

Stejně jako školská zařízení, i školní kluby poskytují vzdělání žákům, které vychází ze zájmů a potřeb jednotlivých účastníků. Od družiny se odlišují starším věkem žáků a také formou provozovaných činností. Ve školních klubech narazíme především na starší žáky navštěvující druhý stupeň základní školy nebo nižší stupně gymnázia. Ve výjimečných případech se jedná i o žáky z prvního stupně základní školy, kteří nenavštěvují školní družinu. *„Ve školním roce 2016/17 působilo v České republice 591 školních klubů. V nich bylo zapsáno*

47 149 žáků, což představovalo 12,5 % žáků 2. stupně základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií a osmiletých konzervatoří“ (web MŠMT).

3.1.3. Školní družiny

Se školními družinami se můžeme setkat především na základních školách. Také se mohou objevovat jako samostatná zařízení a mohou se v ní setkávat žáci z jedné nebo více škol. Družina je především určena pro žáky prvního stupně základních škol a bývá rozdělena na oddělení, každé do počtu 30 žáků. „Ve školním roce 2016/17 poskytovalo služby 4 045 školních družin, které navštěvovalo 330 094 žáků 1. stupně základních škol (což představuje 58,0 % všech žáků 1. stupně). S rostoucím počtem dětí na 1. stupni základních škol se zvyšoval také zájem o školní družiny. Ve školním roce 2016/17 stoupl počet zapsaných žáků ve školních družinách o více než 12 tisíc ve srovnání se školním rokem 2015/16. O žáky ve školních družinách a klubech pečovalo ve školním roce 2016/17 celkem 15 326 vychovatelů (fyzických osob) a 2 839 ostatních pedagogických pracovníků (fyzických osob)“ (web MŠMT).

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Počet školních družin	3974	3981	4004	4020	4045
Počet zapsaných žáků	269 935	284 177	301 990	317 740	330 094
Podíl na počtu žáků 1. stupně ZŠ	55,3 %	56,2 %	57,0 %	57,6 %	58,0 %
Počet školních klubů	526	540	552	572	591
Počet zapsaných žáků	44 950	44 547	44 873	46 980	47 149
Podíl na počtu žáků 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	12,5 %	12,3 %	12,3 %	12,7 %	12,5 %

Tab. 1 - Přehled školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2012/13–2016/17 (Zdroj: web MŠMT; vlastní úprava)

Tématu školních družin a jejich problematiky se budu věnovat podrobněji ve 4 kapitole této Bakalářské práce. Budou popsány její funkce, cíle, činnosti, legislativa a potřebné dokumenty a také zabrousím trochu do historie školních družin.

3.2. Výchovná a ubytovací zařízení

Zařízení, která zajišťují především studentům a žákům včetně vzdělání i sportovní a další zájmové činnosti. Jedná se o činnosti mimo vyučování, celodenní výchovu, stravování a ubytování. Do této skupiny lze zařadit domovy mládeže a internáty. Ve výjimečných případech sem patří i školy v přírodě (Hájek. 2011).

3.2.1. *Internáty*

Lidé si pojem internát dost často pletou s pojmem Domov pro mládež. Podle Nováka (1912) byl internát ústav, který sloužil jako ubytovací zařízení pro studenty univerzit a měšťanských škol. V zahraničí se rozšiřovaly například v Anglii, Francii i Spojených státech Amerických. Ve 14. století to byly instituce určené především pro chudé studenty a později naopak pro studenty z bohatých rodin.

Podle spisovatele Bendla (2015) lze internát popsat jako školské výchovné a ubytovací zařízení poskytované žákům středních a základních škol (se zdravotním postižením) a dětem v předškolním věku. Těmto žákům je poskytováno ubytování a stravování. Navazují na školy/zařízení do kterých docházejí. Některým dětem se zdravotním postižením tak může návštěva internátu dát nezbytnou sociální pedagogickou podporu nebo dokonce preventivní léčbu a rehabilitace.

3.2.2. *Domovy pro mládež*

Jedná se o ubytovací a stravovací zařízení, které žáci a studenti využívají v době mimo vyučování a další zájmové a sportovní činnosti. Hlavním cílem je držet zájem studentů o studium a vést je ke smysluplnému využívání volnočasových aktivit. Domovy pro mládež mohou fungovat jako samostatná zařízení nebo mohou být součástí školy (Němec, 2002).

4. ŠKOLNÍ DRUŽINA

Jak z názvu této Bakalářské práce vyplývá, kapitola školní družina je klíčovým tématem. Bude jí tak věnováno poměrně velké procento teoretické části.

4.1. Historie školních družin

Vychovávání dětí mimo vyučování má v naší zemi dlouholetou tradici. Ne vždy však mělo takový charakter jako dnes. Dříve měli děti z bohatých zámožných rodin možnost vlastního soukromého učitele. Tito učitelé je učili zpěvu, tanci, ručním pracím, sportu, cizím jazykům, dokonce i společenskému chování. V těch méně zámožných rodinách se děti zúčastňovaly pracovních povinností s rodiči nebo se o ně starali starší sourozenci či babičky a dědečkové.

Od začátku 18. století se soukromí učitelé věnovali rozvoji výuky v předmětech, které byly v té době na školách spíše opomíjené. Jednalo se například o hudební výchovu, přírodopis, zeměpis, dějepis a zdravotědu (Hájek, 2011).

V roce 1774, kdy byla zavedena povinná školní docházka, se péče o děti změnila na výchovný a sociální problém. Hájek ve své knize *Pedagogické ovlivňování volného času* (2011) píše: „Zpočátku tato péče vycházela z dobročinnosti různých spolků a charitativní činnosti. Spolky se zaměřovaly na zajištění oděvu, obuvi a jídla pro chudé děti, poskytovaly útočiště při nepříznivém 16 počasí, příležitostně organizovaly i zábavné a vzdělávací akce nebo prázdninové pobyty“ (Hájek, 2011 str. 20).

V roce 1865 byl založen nejstarší a nejznámější spolek Americký klub dam (Obr. 2) panem Vojtěchem Náprstkem. Přidávaly se i další spolky jako Sokol, Orel, Junák, Skauti atd.

Obr. 2 - První fotografie dam z nově založeného spolku Americký klub dam (Zdroj: www.tiscali.cz)

Před koncem 19. století se uskutečňovaly snahy o zřizování institucí zabývajících se zejména o žáky z chudých rodin. V roce 1885 byl na pražském Vyšehradě zřízen první dětský útulek určený těm dětem, o které se rodiče nemohli starat. Buďto ti nemocní nebo pracovním zaneprázdnění. Jejich hlavní funkcí bylo dodržovat dohled nad dětmi a zajistit jim bezpečí „domova“. Snažili se je i vychovávat formou rekreačních a zájmových činností – například pracovní výchovou, sebeobsluhou nebo poznáváním různých povolání (Hájek, 2011).

V roce 1931 se začal používat termín družina. Začal se více klást důraz spíše na výchovu než na sociální stránku. Šlo o snahu skloubit dohromady volný čas se školní výukou. Jednalo se o mimoškolní zařízení, jehož zřízení záleželo na představitelích jednotlivých měst. K enormnímu nárůstu družin došlo až po roce 1945, kdy klesala nezaměstnanost žen. Společenské změny a přeceňování výchovy vedlo k institucionálnímu zajištění výchovy. Posléze rok 1948 spojil družiny mládeže se školami a začali se tak soustřeďovat na obsah a přípravu na vyučování. V 50. letech se ve směrnících zdůraznila výchovná funkce družin: „*Výchovná funkce družin, volnočasový charakter činností, rozvoj zájmů dětí a péče o jejich zdraví. Družina neměla být pokračování vyučování*“ (Hájek, 2011 str. 21).

Školský zákon (1960) stanovoval školní družiny jako instituce pro děti mladšího školního věku (1. – 5. ročník). Do současnosti se školní družiny až tak nezměnily, pouze se dále specifikoval charakter výchovy, který ve družinách probíhal (Hájek, 2011). Dnes lze přesný popis činnosti družin a klubů nalézt ve vyhlášce MŠMT ČR č. 74 / 2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

4.2. Cíle

Družina by měla nabízet žákům podnětnou, obsahovou a zajímavou nabídku činností. Měla by poskytovat vhodné a bezpečné prostředí z několika hledisek – fyzického, sociálního a emocionálního. Děti by se ve družině měli chovat a projevovat přirozeně, bavit se s ostatními vrstevníky a zaměstnávat svoji mysl a tělo. Při sestavování cílů je potřeba vycházet z cílů obecných, nacházejících se ve školském zákoně § 2 odst. 2:

- a) rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života,
- b) získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání,

- c) pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost,
- d) pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti,
- e) utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého,
- f) poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku,
- g) získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví (web MŠMT).

Aby došlo k naplnění výše zmíněných cílů, činnost školní družiny je vymezena ve vyhlášce č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, §8. Díky těmto cílům můžeme odvodit i kompetence, které je potřeba, aby žáci získali (Hájek, 2011). Mezi tyto odvozené kompetence můžeme zařadit:

- Kompetence k učení – motivace k učení, zásady chování při práci
- Kompetence k řešení problému – rozhodování a výběr alternativy
- Kompetence komunikativní – umění popsat a vysvětlit, neverbální komunikace
- Kompetence sociální a personální – nést odpovědnost za své činy
- Kompetence občanské – ohleduplnost, tolerance, umění přizpůsobovat se
- Kompetence pracovní – sebepoznání, dopravní profese
- Kompetence pro zájmové vzdělávání (aktivní využívání volného času, výběr správných aktivit, návyky pro tvorbu zdravého životního stylu, rozvoj zálib a zájmů, nadání, učení se relaxovat atd.

Obecně lze tedy říct, že veškerá činnost ve školní družině je zaměřena především na výchovu (Holeyšovská, 2009).

4.3. Funkce

Školní družina by měla plnit mnoho funkcí. Mezi základní patří funkce vzdělávací, sociální, relaxační, kompenzační a výchovná. Rodiče většinou přihlašují své děti do školních družin kvůli pocitu bezpečí a dohledu na děti po vyučování. Chtějí, aby se v dobré míře naplňoval jejich volný čas. Podle Hájka (2011) jsou funkce vymezeny následovně: *„Školní družina slouží výchově, vzdělávání a rekreaci žáků. Svou funkci naplňuje činnostmi*

odpočinkovými (klidové, rekreační a zájmové aktivity) a přípravou na vyučování. Mezi činnostmi nelze vést obsahově přesnou hranici“ (Hájek, 2011 str. 19).

Školní družina je učena především žákům na prvním stupni základních škol. Rozděluje se na oddělení, ve kterém může být maximálně 30 žáků. Pokud je potřeba, do školní družiny se zařazují i jedinci z druhého stupně základních škol. Jedná se ale pouze o výjimky. Družina by měla být v provozu před a po každém vyučování, popřípadě i o prázdninách. Mezi hlavní činnosti patří činnost pravidelná a občasná (příležitostná). Do druhých zmíněných činností můžeme zařadit různé besídky, výstavy, slavnosti, sportovní hry a akce. Žáci mají možnost si ve školní družině vypracovat i zadané domácí úkoly, se kterými jim mohou poradit sami vychovatelé. Mohou procvičovat učivo formou různých didaktických her, při vycházkách, při poslechu nebo při práci na PC. Veškeré tyto činnosti by měli žákům přinášet pozitivní emoce a zajímavé zážitky (Hájek, 2011).

4.4. Prostředí a vybavení školních družin

Každá družina by měla mít prostředí odpovídající požadavkům školského řádu. Mohou být využívány jako herny, jež vybavením odpovídají dětem mladšího školního věku nebo jako studovny pro děti, které si chtějí splnit své domácí úkoly a dále se vzdělávat. Prostor ve školní družině by měl být členitý, měl by navodit pocit bezpečí, poskytovat soukromí, ale i prostor pro činnosti ve skupinkách. Nesmí chybět ani koutek pro odpočinek a klid. Vychovatelé by měli žáky zapojovat do samostatné, intelektuální a hravé aktivity.

Dle vyhlášky č. 410/2005 Sb. vydanou Ministerstvem zdravotnictví České republiky je minimální plocha volného prostoru pro jednoho žáka určena na 2 m². V rámci prostoru by mělo být umožněno hraní na podlaze, k dispozici by měli být i stoly na provozování zájmové činnosti a lehce omyvatelný multifunkční nábytek. V rámci školní družiny smějí být využívány i další prostory ve škole, např. tělocvična, hřiště, dílny nebo kuchyňka. Co se týče vybavení, nesmí chybět spousta stolních her, stavebnice, malířské a výtvarné potřeby, potřeby pro tvoření, sportovní náčiní, knihy a časopisy nebo hudební nástroje. V dnešní době do vybavení můžeme zařadit i elektroniku jako třeba projektor s promítacím plátnem nebo stolní počítače a notebooky (Hájek, 2011).

4.5. Zájmové činnosti

Činnosti, které školní družina nabízí, by měly být plnohodnotnou a významnou náplní času žáků navštěvujících družinu. Dá se říct, že se jedná o opak práce – výuky, kterou děti

provádějí v dopoledních hodinách. V tomto čase mohou provádět spousty aktivit – odpočívat, cvičit, povídat si se spolužáky, rozvíjet svoji kreativní stránku, poznávat a prozkoumávat nový svět. Díky těmto činnostem můžeme poznat, zda vše, o čem děti slýchají, co vidí a o co se zajímají, chápou. Každé dítě je jiné, jejich zájmy se postupně utvářejí, mění nebo se ustálí. Je však důležité brát v potaz to, že žák se snaží nalézt to, co ho baví a bude bavit do budoucna. K tomu potřebuje podporu nejen do vychovatelů, ale i od vlastní rodiny (Holeyšovská, 2009).

Podle Metodického pokynu k postavení, organizaci a činnosti školních družin (č. j. 17 749/2002-51) se činnosti rozdělují do 4 následujících skupin:

- Odpočinkové činnosti – měly by odstranit únavu a být zařazeny ráno, po obědě a kdykoli podle potřeby. Lze mezi ně zařadit klid na lehátku, klidové hry, zájmové činnosti a poslechové činnosti.
- Rekreační činnosti – k regeneraci a obnovení sil, aktivní odpočinek s pohybovými prvky, hry více zaměřené na pohyb.
- Zájmové činnosti – mají rozvíjet osobnost žáka, umožnit mu seberealizaci a rozvoj pohybových aktivit. Jedná se o řízenou kolektivní či individuální činnost.
- Příprava na vyučování – patří sem činnosti, které souvisí s plněním školních povinností. Tato povinnost však není legislativně povinná jako činnost školní družiny (web MŠMT).

4.6. Legislativa a povinné dokumenty

Dle legislativy je školní družina ukotvena v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v § 111. Také ve výše zmíněném metodickém pokynu k postavení, organizaci a činnosti školních družin (č. j. 17 749/2002-51), ve vyhlášce č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, která se v § 8 zabývá činnostmi družiny, v § 9 jejími účastníky a v § 10 organizací družiny. Metodický pokyn (č. j. 17 749/2002-51) se tak zabývá posláním, prováděním činností a naplánováním školní družiny, plánováním prostorů určených pro výchovu žáků v družině a podává přesné informace o vedení pedagogické dokumentace. Každá školní družina by měla vést tuto pedagogickou dokumentaci:

- Rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku a o jeho změnách a doklady uvedené v § 147 školského zákona,
- evidenci dětí, žáků nebo studentů,
- doklady o přijímání dětí, žáků, studentů a uchazečů ke vzdělávání, o průběhu vzdělávání a jeho ukončování,

- školní vzdělávací program,
- vnitřní řád,
- protokoly a záznamy o úrazech dětí, žáků a studentů, případně lékařské posudky
- protokoly a záznamy o provedených kontrolách a inspekční zprávy,
- personální a mzdovou dokumentaci, hospodářskou dokumentaci a účetní evidenci
- další dokumentaci stanovenou zvláštními předpisy (např. o ochraně veřejného zdraví).

Jedná se o nejširší rozsah údajů, které se zapisují do školní matriky a ředitel, jako oprávněná osoba, může stanovit i menší rozsah zapisovaných údajů. Školní družina může vést školní matriku ve dvou formách – listinné či elektronické. O tom, jaká forma bude zvolena, jak bude vedena a co bude obsahovat, rozhoduje ředitel (Heřmanová, 2009).

Dle § 130 školského zákona tedy vydává řád školní družiny sám ředitel. Ten může stanovit podmínky provozu. S řádem musejí být seznámeni všichni pedagogové, žáci a zákonní zástupci žáků. Mezi základní informace, které musí řád školní družiny obsahovat patří například provozní doba; věkové rozdělení komu je družina určena; jaké místnosti využívá; jak se mohou žáci do družiny přihlásit či naopak odhlásit; informace o platbách za navštěvování školní družiny; podrobné podmínky docházky do školní družiny; zajišťování bezpečnosti při pobytu; zajišťování pitného a stravovacího režimu; postupy pro pedagogy v případě nevyzvednutí žáka zákonným zástupcem; jak fungují družiny o prázdninách či jak postupovat při situaci, kdy je nepřihlášený žák dočasně umístěn do školní družiny (Hájek, 2011).

V Metodickém pokynu (č. j. 17 749/2002-51), konkrétně v článku 6, je popsán formulář „Přehled výchovně vzdělávací práce“, který o výchovně-vzdělávací činnosti vypovídá pouze z části. Dokud nebude zaveden nový formulář, je potřeba uvádět datum a časový rozsah u činností. Zápisové lístky, které se dnes již nepoužívají, se mohou ve vhodně upravené podobě využívat také jako interní dokument. Dají se použít jako obdoba či součást přihlášky do školní družiny. Neměl by chybět ani docházkový sešit pro zaznamenávání docházky žáků a pro následnou kontrolu (web MŠMT).

5. DÍTĚ V MLADŠÍM ŠKOLNÍM VĚKU

Jak již bylo dříve zmíněno, bakalářská práce se zabývá tématem školní družiny. Pro školní družinu je typický mladší a střední školní věk dětí. Tato kapitola se zabývá specifikací věku v rámci vývoje dítěte a jeho svobodou. Okrajově budou nastíněny vztahy mezi vychovateli ve školní družině a dětmi.

Pro dítě v mladším školním věku je typické, že nastupuje na základní školu. Dítě by mělo udržet pozornost, soustředit se na úkoly a také na jejich včasné a správné plnění. Ne pro všechny děti je nástup na základní školu procházka růžovou zahradou. Změna v žákovi může být pro některé z nich obtížná. Je těžké si zvyknout na sezení a práci ve školní lavici, když bylo dítě zvyklé na jiné zábavnější činnosti. Proto by se v tomto přechodném období mělo používat učení hlavně hrou. Podle Matějčička (2006) můžeme rozdělit mladší školní věk na 3 fáze. Mladší školní věk (6-8 let), střední školní věk (8-12 let) a starší školní věk (12-15 let). Dítě v mladším školním věku prochází přechodným obdobím z hravého věku do vyspělejšího věku a chování školáka.

Spisovatelka Vágnerová (2008) doplňuje, že školní věk se dá považovat za další fázi života ve společnosti. To, jak bude žák úspěšný mu může poskytnout pohled do dalších společenských zařazení. Důležité je také zmínit fakt, že nástup do školy znamená postupné odpoutávání se ze závislosti na rodině. Dítě se začne učit od svých vrstevníků – sociální interakci, spolupráci, solidaritu i sebeovládání. Ohledně vývoje osobnosti v tomto období se hodnocení projevuje jako nepřesné a stále je ovlivňováno aktuálními zážitky. Často se shoduje s postoji, názory a hodnoceními jiných lidí a vrstevníků. V sedmi letech začíná dítě uvažovat i o tom, co si o něm ostatní myslí. Důležitý je v tomto věku výkon, který je potvrzením vlastních hodnot a stává se tak součástí jeho sebepojetí (Vágnerová, 2008).

5.1. Vztah mezi vychovatelem a dítětem

Vztah mezi dítětem a vychovatelem by měl být pozitivní, to je podmínka úspěchu ve výchově dítěte. V rámci školní družiny se vychovatel ocitá spíše v roli přítele než pedagoga, proto je méně formální. Často je obtížné najít vztah v takovém poměru přátelství a formálnosti a udržet ho. V těchto situacích se jedná o velmi pestré vztahy a převažovat by měly ty pozitivní a partnerské. V tomto směru nese odpovědnost za kvalitu vztahu sám vychovatel. Ten musí dbát také na vztahy mezi jednotlivými dětmi ve skupinkách. Je potřeba, aby podporoval pozitivitu ve vztazích, učil děti čestnosti, spolupráci, jak pomáhat slabším a jak jít příkladem. Hájek (2003) popisuje chování vychovatele následovně: „*za účinné způsoby jednání vychovatele*

se považují takové, kdy vychovatel klade na děti přiměřené požadavky v přiměřené míře, ale zároveň bere v úvahu jejich názory, hovoří s dětmi, poskytuje prostor pro jejich nápady a přání. Za odlišné názory není dítě trestáno. Originalita je oceňována...jednání vychází ze vzájemného respektu v podobě partnerských vztahů, s úctou k dítěti, ale i s vyžadováním úcty k vychovateli“ (Hájek, 2003 str. 68).

Profese vychovatele či pedagoga v sobě spojuje dvě role – pedagogickou a pomáhající. Vychovatel, který se zabývá svými žáky z výchovného pohledu, se podílí na vytváření jejich postojů, hodnot a chování. V určitých situacích jim podává pomocnou ruku, kdy o tom nemusí vědět ani třídní učitel. Je důvěrným přítelem dítěte, jeho oporou, jeho modelem a vzorem (Hadj-Mousova, 2006).

5.2. Vývoj

5.2.1. Kognitivní vývoj

Dítě v mladším školním věku by mělo být schopno používat logické operace. Přemýšlí o věcech, které bezprostředně nevidí. Chápe vztahové linie mezi ději, ale jen v názorné rovině. Tento přechod od myšlení v názorné rovině přecházející do stádia konkrétních logických operací se uskutečňuje na začátku mladšího školního věku, tedy kolem 7 let dítěte. To už je dítě schopné přemýšlet o změnách. Uvádí se příklad korálkového testu: dítě si uvědomí, zda jsme nějaký počet korálek přidali či ubrali nebo je počet stále stejný. Dokáže si spojit znalosti proč to nebo ono tak je, a také se začíná zajímat o věci jako jsou přírodní jevy apod. (venku je teplo a pak je bouřka, ale proč?) (Langmeier, Krejčířová, 2006).

- a) Vnímání – je dokonalejší, přesnější. Pro správné, kvalitní a efektivní vnímání je potřeba dítěti podávat přesné úkoly. Dítě je znalejší v oblasti vnímání prostorů (hloubka, výška, vzdálenost, ...)
- b) Pozornost – klade se na ni velký důraz při nástupu dítěte do školy. Je potřeba, aby se dítě naučilo soustředit více než bylo zvyklé. Vyučování ho musí zaujmout, upoutat jeho pozornost. Ze začátku se zaměřuje spíše na jeden objekt, to se ale postupem času mění na větší počet objektů.
- c) Paměť – v mladším školním věku si dítě pamatuje především zážitky, které dokázalo zpracovat vlastními smysly. Dítě má na začátku tohoto věku spíše mechanickou paměť, soustřeďuje se na to co se naučí nazpaměť, protože nedokáže látku vysvětlit svými vlastními slovy. Logickou paměť začne využívat až na přelomu staršího školního věku.

- d) Představy – jsou u dítěte v mladším školním věku velice živé až přehnané. Často se stávají náhradou skutečným zážitkům. Čím více prožije dítě zážitků, tím je jeho fantazie bujnější.
- e) Myšlení – je stále ještě konkrétní a názorné i když dokáže zpracovávat větší rozsah zkušeností. Důležitou roli hraje také zvědavost dítěte. Pokouší se získávat hromady informací a vymýšlí vlastní teorie o neznámých věcech, než aby se zeptal dospělého (Klindová, Rybárová, 1974).

5.2.2. Sociální rovina

Dítě nastupující do školy se stává členem lidské společnosti. Do rolí vzorů kromě jeho rodičů se dostávají učitelé, vychovatelé a spolužáci. Žák tak začíná formovat své způsoby chování. Velkou část na formování chování mají právě spolužáci a to tak, že napomáhají k přispívání rozvoje základních složek socializačního procesu (Langmeier, Krejčířová, 2006). Dítě se začne postupně odpoutávat od rodiny, ta však nadále zůstává jako základ citové jistoty. Začíná rozšiřovat své sociální role, které mu přináší nová společenská postavení, nové spolupráce, pomáhání slabším, ale i soupeření s ostatními vrstevníky. Při nástupu do školy se zajímá spíše o sebe a svůj úspěch, což se postupem času mění. Začne se zajímat o spolužáky a o třídu jako kolektiv. Nachází nové kamarády a navazuje nové vztahy. Nejedná se však o vztahy, které by se daly nazvat přátelské, jsou spíše náhodné. O přátelských vztazích a sjednoceném kolektivu se dá mluvit až ke konci mladšího školního věku.

K hlavním činnostem dětí mladšího školního věku patří především učení a práce (plnění zadaných úkolů). Důležité je také udržovat děti ve hře, pohybové, konstruktivní nebo soutěživé. Pokaždé je však potřeba trochu zpřísnit pravidla. Děti berou hry jako relaxaci a odreagování od všech úkolů a učení. Hry mají důležitý význam i pro samotného učitele. Plní totiž funkci diagnostickou a terapeutickou a pomáhá mu při vykonávání jeho pedagogických činností (Šimičková – Čížková, 2003).

5.2.3. Emoční rovina

V tomto období začíná ustupovat labilita, impulzivita a egocentrismus dítěte. Jeho city se obohacují a rozvíjejí, dokáže je lépe prožívat. Dítě zvládá potlačit nebo vyjádřit svoje pocity vůči svému okolí a také chápe širší škálu vyšších citů (etické, estetické, sociální, ...). Po 8 roku začne dítě chápat, zda je jednání správné či nesprávné, aniž by bralo ohledy na autoritu. Jeho morální vývoj závisí na výchově rodičů. Přibližně do 6 let života dítě zvládá používat dvě

emoce nezávisle po sobě ne však současně. Až kolem 10 roku dítě zjišťuje, že je možnost prožívat i několik emocí najednou – smíšených pocitů (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Ke konci mladšího školního věku se začínají objevovat i důvody ke strachu a nebezpečí – strach ze smrti, z nemoci, ze tmy. Kvůli školním povinnostem mohou dítěti vzniknout obavy z učení, bojí se například že nepostoupí do dalších ročníků. Je potřeba, aby se dítě snažilo hodnotit sebe samo velmi kladně. Vytváří si vlastní identitu jako teorii o sobě samém, která je pro něho velmi důležitá. Důležitý je také pocit úspěchu a neúspěchu. Pokud však u dítěte převládá pocit neúspěchu, může být ohrožována jeho vlastní hodnota. Typické pro toto období je také výskyt zájmů u dětí. Dítě začíná objevovat nové aktivity a rozvíjí své schopnosti do budoucna. Právě seberealizace je jedna z nejsilnějších lidských potřeb (Šimičková – Čížková, 2003).

5.2.4. Svoboda dítěte

V útlém věku dostává dítě určitou míru volnosti, nejedná se však o svobodu dítěte. Dále záleží na věku a na tom, jak je dítě vyspělé. Je potřeba oboustranné důvěry a té lze docílit po stanovení určitých hranic. Svoboda – touží po ní každý a děti nejsou výjimkou. U nich se objevuje rozpor mezi představivostí a skutečností a potencionálem a naplněním. Předškolní děti jsou tak ve svých možnostech závislé na péči rodičů a jejich svoboda je tak nejvíce omezena (Wildová, 2010).

Jak již bylo zmíněno, po svobodě touží každý z nás bez výjimek. Dětem je potřeba stanovovat hranice a pravidla, které jim poskytují ochranu a pomoc. Díky nim vědí, na čem jsou a poznávají tak své schopnosti. Uvedením na příkladu: dítě si uvědomuje, že pokud je mu řečeno „nemůžeš“ se může najednou stát slovo „můžeš“. Na druhou stranu také existuje skupina rodičů, kteří místo určování hranic používají jen zákazy a tresty. Tyto způsoby se samozřejmě negativně projevují na psychice dítěte. Tresty se řadí mezi nevhodné prostředky pro stanovování hranic a pokud má dítě něco zakázané, není divu, že to dochází až ke lžím a tajemstvím a následnému špatnému svědomí. Existují rodiny, ve kterých se žádné hranice neurčují a můžeme tak pozorovat špatnou výchovu. Pokud dítěti nejsou stanoveny určité hranice, dostává se mu pocitu méněcennosti a pozornosti se snaží dosáhnout všemi možnými prostředky – nemoc, sami si ubližují. To lze však považovat za špatný postup.

I ve školní družině by měly být nastaveny určité hranice. Děti by neměli dělat to co chtějí, protože pedagogové za ně nesou plnou zodpovědnost. Na druhou stranu je nelze nutit do věcí, které nechťejí dělat. Řešením je v tomto případě vytvoření návrhu, zda se děti

chtějí činnosti zúčastnit. Dítě se samo rozhodne, jestli činnost vykonávat bude nebo ne. Důležité však je, že ve školní družině jsou dána pravidla, která musí žáci dodržovat. Dodržovat tak, aby nedocházelo k nefunkčnosti družiny a jejich porušování (Rogge, 2016).

6. RODIČE A DĚTI

Tato kapitola se zabývá rodiči a dětmi, tedy pojmem rodina. Bude vysvětleno, co to rodina vlastně znamená, jaké jsou její funkce. V pozdější části je popsáno, jaký vliv má rodina na volný čas dětí a závěr se zaměří na vztah rodiny a školy.

Pod pojmem rodina si každý představí něco jiného. I v mnoha publikacích lze nalézt různé definice, které popisují pojem rodina. Jedna teorie je ale jistá, a to ta, že rodinu tvoří rodiče a děti. Děti dostávají lásku od rodičů, dědí rodinné tradice a nikdo jiný je zpočátku nenaučí chodit a mluvit. Z mého pohledu je rodina pro dítě velmi důležitá, a hlavně je nenahraditelnou součástí lidského života. Každé z dětí musí mít nějaký vzor. V tomto případě potřebuje mít vzor otce a matky. Rodičům však nesmí být dítě lhostejné. Jejich povinností je na dítě dohlížet co dělá, jak tráví svůj volný čas a kde ho tráví.

Průcha ve své knize Pedagogický slovník (1998) definuje rodinu takto: „Rodina je nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu“ (Průcha, 1998, str. 189).

6.1. Rodina

Rodinu můžeme rozdělit na dvě skupiny – úplnou a neúplnou. V úplné rodině jsou na jedno dítě dva rodiče. Představují tak větší potenciál a lepší vývoj než v neúplné rodině. Úplnou rodinu můžeme rozdělit na několik typů:

- a) harmonická rodina – rodina, ve které jsou uspokojeny potřeby všech členů domácnosti,
- b) konsolidovaná rodina – jsou zde uspokojeny základní potřeby všech členů rodiny a nevyskytují se žádné vážné problémy, které souvisí s výchovou dětí,
- c) disharmonická rodina – rodina, která je do určité míry narušená. Převládá v ní bouřlivá nálada, dochází k napadání nejen mezi rodiči, ale i dětmi,
- d) doplňená rodina – rodina charakteristická tím, že do ní vstupuje nový rodič nebo partner se svými dětmi.

V neúplných rodinách způsobuje nepřítomnost jednoho z rodičů hodně problémů po psychické a finanční stránce. Všechny povinnosti, které by se jinak dělily mezi dva rodiče jsou přeneseny pouze na jednoho z nich. Stejně jako úplnou rodinu i neúplnou lze rozdělit na několik typů:

- a) rodina rozvedených rodičů – nesoulad v manželství, důvodem mohou být názorové rozdíly, odlišnosti – dítě citově strádá,
- b) rodina vdovců – vzniká při úmrtí některého z rodičů. Dítěti je v této nelehké době potřeba porozumět a pochopit ho atd.,
- c) rodina svobodné matky – dítě zde pociťuje nepřítomnost otce a hledá za něho náhradu,
- d) bezdětná rodina – nastává určitý pocit prázdnoty a nepohodlného života. Členové se snaží nalézt náhradu za dítě (Kovařík, Šmolka, 1996).

Pokud budeme brát v potaz psychiku dítěte v neúplné rodině, musíme se zaměřit na působení základních činitelů. Mezi ty patří: kdo v rodině chybí, proč a jak dlouho chybí, kdo jeho místo nahrazuje, jaká byla jeho osobnost, jaké jsou osobnosti pozůstalých členů rodiny, hlavně dítěte. Příčina neúplnosti je klíčová a je dobré se na ní zaměřit.

Neúplné rodiny existovaly už v pravěku, v té době byla hlavní příčinou smrt jednoho z rodičů. Protože se tyto situace běžné stávaly, tehdejší společnost se s nimi naučila žít. Častou příčinou se začal stávat i rozvod. Nebyl tedy vynalezen v dnešní době, ale bohužel až teď se začal obrovsky rozšiřovat. Kvůli tomu tak v současnosti stále narůstá počet rodin, které jsou neúplné. Je potřeba si uvědomit, že podle situace, která v rodině dítěte panuje, se odvíjí i jeho chování a vývoji do budoucna. Záleží proto především na povaze dítěte, některé se může přizpůsobit méně, některé více a některé vůbec. Pokud nastane ta nejhorší situace a dítě se nedokáže se ztrátou vyrovnat, musí zakročit společnost a těmto dětem v ohrožených rodinách se snažit pomoci. (Matějček, 1986).

6.2. Funkce rodiny

Rodina by měla být v první řadě považována za emocionální zázemí. Měl by z ní vyzařovat pocit jistoty a bezpečí. Děti díky ní získají mnoho zkušeností a také nejlepší podmínky potřebné ke vstupu do společnosti (Havlík, 2002).

V současnosti určují funkce postavení rodiny ve společnosti. Zastoupení funkcí a jejich plnění je nedílnou součástí socializace člověka. Každá z nich je něčím pro rodinu důležitá, některá méně, některá více, ale jsou důležité a nezastupitelné. Jednotná definice a vyjmenování

všech funkcí neexistuje. V každé knize je k nalezení jiná definice a jiné funkce. Podle Slovníku základních pojmů psychologie existují pouze čtyři základní funkce rodiny – reprodukční, materiální, výchovná a emocionální (Gillernová, 2000). Naopak v knize Sociální politika se uvádí tyto funkce – biologická, ekonomická, výchovná a sociální (Krebs, 1997).

Biologicko – reprodukční funkce rodiny

Funkce významná především pro společnost. Je potřeba, aby se společnost nepřestala rozvíjet. Musí se rodit nové generace dětí – nová budoucnost. V současné době počty narozených dětí mírně klesají. Mezi hlavní důvody patří nedostatek financí nebo přednost karierního růstu. Za zmínku stojí také další z důvodů, a to, že ženy si nechávají mateřství do staršího věku a tím mohou ztratit šanci otěhotnět.

Ekonomická funkce rodiny

Jedná se o nejvýznamnější funkci – zajišťování finančních prostředků pro rodinu a tím získávání základních potřeb k životu. Dítě musí mít jistotu bydlení, jídla a pití. Rodina musí poskytnout dítěti finance i na vzdělání (nakoupení materiálů pro výuku) a ošacení. Dítě by mělo chodit dostatečně reprezentativně oblekané. Pokud je tato funkce ze strany rodiny zanedbávána, dítě jim bývá odebráno z péče.

Emocionální funkce rodiny

Dítě musí vnímat pocit lásky, jistoty a bezpečí. Musí mu být dávano najevo že je milován, že se na rodinu může kdykoliv obrátit se svými problémy. Díky této funkci učí rodiče své děti kontrole pocitů a dojmů a to, jak je mají dávat najevo.

Výchovná funkce rodiny

Tato funkce obsahuje připravování dětí na život ve společnosti. Rodiče musí připravovat děti i mladistvé na vstup do praktického života. Hlavním činitelem je soužití rodičů dítěte, na něm se odráží celková výchova. Odvíjí se tedy také od vzájemných vztahů rodičů a dětí (Vacínová, Langová, 2011).

6.3. Vedení a vliv rodičů na volný čas

6.3.1. Vedení rodičů

Dítě potřebuje, aby ho rodiče vedli, ukázali mu vše potřebné, byli spolehliví a vnímaví. U dětí, kterým takové vedení chybí nastává pocit hněvu, úzkosti a bezmoci. Pokud taková situace nastane, je potřeba, aby si rodiče uvědomili, že jejich dítě chce být vedeno.

Situace může dojít do extrému tehdy, kdy začne mít dítě záchvaty a začíná se bát vyjadřovat svoje vlastní emoce. Příčinou je to, že sami rodiče neumějí své emoce zvládat. Pokud je naopak rodič potvrdí, jsou prožity s důvěrou a dítě si z toho vezme příklad. Rodiče se musí naučit své děti poslouchat, udržovat je v kontaktu a poznat jejich pravé potřeby. Pokud budou pocity potlačovat, přijde následně bolest a zklamání. Je potřeba je nechat projít, zažít a poté nastane úleva. Podle Aldortové (2010) se nesplněné potřeby formulují slovem **S. A. L. V. E.:**

- **S** – Separace – potřeba dítěte být veden rodiči
- **A** – Attention – zjištěním důvodu hněvu dítěte, rodiče k němu musí obrátit pozornost
- **L** – Listen – rodiče musí naslouchat svým dětem
- **V** – Validate – musí potvrdit pocity, které dítě prožívá
- **E** – Eprover – „probudit“ dítě, aby se dokázalo vyrovnat s problémem a uvolnilo své pocity (Aldortová, 2010).

6.3.2. Vliv rodičů na volný čas

Pro dítě je rodina prvním prostředím vytvářejícím příznivé podmínky pro trávení volného času. K těmto podmínkám můžeme zařadit například motivaci k dosahování životních cílů, zajišťování financí a důležitých hmotných potřeb, individuální vybavení, placené služby a také informace o dalších prostředích mimo rodinu. To, jak rodina realizuje volný čas závisí na sociálním statusu rodiny, vztahu dítěte a jeho volnočasových potřeb a také životním stylu. Díky tomu se rodiny od sebe často odlišují.

Rodina by měla být pro dítě podporou, inspirací. Měla by se věnovat dětem, učit je, aby volný čas využívali tvůrčím způsobem. Aby si vytvářeli postoje, které budou uplatňovat v budoucnosti až budou zakládat svou vlastní rodinu. Děti mohou získávat praktické zkušenosti, které používají téměř každý den. Nemusí však tyto zkušenosti vždy přijmout a snaží se je překonat podle vlastních potřeb. Důležité je zmínit dostatek volného času, který rodiče věnují svým dětem. To je bohužel v dnešní době spíše naopak. Rodiče se věnují své vlastní

práci a aby se dětem věnovali ve svém volném čase, na to jim už čas nezbyvá. Ideální výchovou by měli rodiče projevovat aktivní zájem o to, aby jejich děti využívali čas smysluplně a různorodě (Hofbauer, 2004).

6.4. Vztahy rodiny a školy

Z pohledu historie se vztahy mezi rodinou a školou omezovaly pouze na přenášení informací a poskytování rad od učitelů. Pokud dítě mělo ve škole problém s docházkou nebo chováním, teprve až tehdy došlo na bližší kontakt rodičů a učitele. Teprve v 70. a 80. letech se začali rodiče do škol dostavovat častěji. Zapojovali se do výuky ve třídách, konzultovali s učiteli různé aktivity a dostali tak odpovědnější roli ve vztahu ke škole a výchově jejich dětí. V 90. letech nastal zlom v podobě legislativních změn, jež dovolovali rodičům spolurozhodovat o školním dění. Znamenalo to, že pokud měl rodič vhodné podmínky, mohl ve vzdělání prosadit své silné stránky, zájmy a provádět tak odpovědná rozhodnutí.

Rodina a škola se musejí vzájemně doplňovat. I když se v některých věcech liší (požadavky, priority, očekávání, vztahy), mají společný cíl – zajišťovat pozitivní vývoj dětí. To, jaké zázemí panuje v rodině, mívá vliv i na výsledky žáka ve škole. Ve škole žák získává příležitosti a odměny, v rodině zase získá sebepojetí a motivaci. Jeho výsledky ve škole tak vznikají na základě kvalitního zázemí v rodině.

V současnosti je role rodičů ve školách různá. Bývají bráni jako klienti, zákazníci. Mohou si však zvolit jakoukoliv školu pro své děti, je to jejich právo. Z tohoto důvodu jsou jednotlivé školy viděny jako soupeři. Rodiče musí při výběru brát ohled na určité faktory – nabídky v oblasti kurikula, volného času či jiných služeb. K hlavním faktorům při výběru školy patří také možnost školní družiny, která je v dnešní době dětmi hojně využívána (Rabušicová, 2004).

SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části bakalářské práce byly zmapovány poznatky týkající se rodičovského pohledu na školní družinu. V první kapitole byl popsán termín volný čas z historického hlediska a co to vůbec znamená. Druhá kapitola se zabývala pedagogikou volného času. Jaké jsou její základní principy a jaké pojmy s ní souvisí. V této kapitole byly popsány i funkce pedagoga volného času. Třetí kapitola se věnovala subjektům pracujícím s dětmi, tedy volnočasová zařízení jako internáty, domovy mládeže a podobně.

Ve čtvrté kapitole se pojednávalo o samotné školní družině. byla stručně vysvětlena historie školních družin, popsány jejich cíle a funkce, jak vytvářet dobré zázemí pro návštěvníky. Nedílnou součástí bylo pak probrání jednotlivých legislativ a dokumentů, které jsou potřeba ke správnému chodu každé školní družiny.

Pátá a šestá kapitola bakalářské práce se okrajově zabývala rodiči a dětmi v mladším školním věku, jejich vztahy a vztahy rodičů ke škole.

PRAKTICKÁ ČÁST

7. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

7.1. Metodologie výzkum

V praktické části je realizován kvantitativní výzkum. Ke sběru dat bylo využito dotazníkové šetření. Respondenty byli členové veřejné/soukromé skupiny na sociální síti Facebook, kde se stýkali pouze rodiče s dětmi. Pro provedení výzkumu byl potřeba souhlas od správce skupiny, který umožnil dotazníkové šetření. Dotazník byl zprostředkován mezi respondenty elektronickou formou (Příloha č.1) a výběr respondentů byl také čistě náhodný a dobrovolný. Dotazník se skládá z celkem 18 otázek, z nichž je 17 uzavřených s možností výběru a 1 otázka otevřená, kde respondenti mohli napsat svou vlastní odpověď.

Respondenti byli upozorněni, aby brali v potaz covidovou situaci, která má vliv na docházení do školních družin. Dále byli požádáni, aby odpovídali tak, jako by jejich dítě nadále navštěvovalo školní družinu, kterou by za normálních okolností navštěvovalo, ale nynější situace to neumožňuje.

7.2. Cíle výzkumu

Cílem výzkumného šetření je zjistit spokojenost rodičů se školní družinou. Dílčími cíli je zjištění spokojenosti s vychovateli/vychovatelkami, s prostory a vybavením.

7.3. Stanovení výzkumných otázek

Na základě stanovených cílů z předešlé kapitoly byly stanoveny výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

VO 1: Jsou rodiče spokojeni s chodem školní družiny?

Dílčí výzkumné otázky:

VO 2: Využívají děti ŠD především v odpoledních hodinách?

VO 3: Jsou rodiče spokojeni s komunikací mezi nimi a vychovateli/vychovatelkami?

VO 4: Je podle rodičů dostatečné vybavení školní družiny?

7.4. Formulace hypotéz

Pro výzkum jsem si zvolila tři hlavní hypotézy, které vyplynuly z výzkumných otázek.

H1: Předpokládám, že rodiče z města častěji využívají školní družinu v odpoledních hodinách než rodiče žijící na vesnici.

Dle Geringové (2013) Děti ve městě navštěvují více zájmových kroužků než děti na vesnici. Z výzkumu z roku 2013 vyplynulo, že ve městě je to 85 % dětí, kdežto na vesnici je to pouze 55 %. Děti ve městě využívají také různá zařízení a organizace. Například základní školy, základní umělecké školy, domy dětí a mládeže, dále navštěvují skauty, sportovní kluby, taneční školy a mnoho dalších.

H2: Lze předpokládat, že s komunikací s pracovníky ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.

Dle Pávkové (2014, s. 33) dávají všechny aktivity ve školní družině příležitost k vytváření dobrých vztahů mezi pedagogy, žáky a rodiči, k upevňování tradic školy. Zvláště velký význam je v utváření neformálních partnerských vztahů mezi pedagogy a rodiči žáků.

H3: Domnívám se, že s materiálním vybavením ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.

Na webových stránkách MŠMT (Školní družiny) je uvedeno, že ve školních družinách probíhá pestrá nabídka zájmových činností ve známém prostředí, které dává dětem pocit bezpečí, a pro rodiče je finančně dostupná.

7.5. Etika výzkumu

Dotazníkové šetření bylo provedeno v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb. Zákon o zpracování osobních údajů.

7.6. Interpretace výzkumu

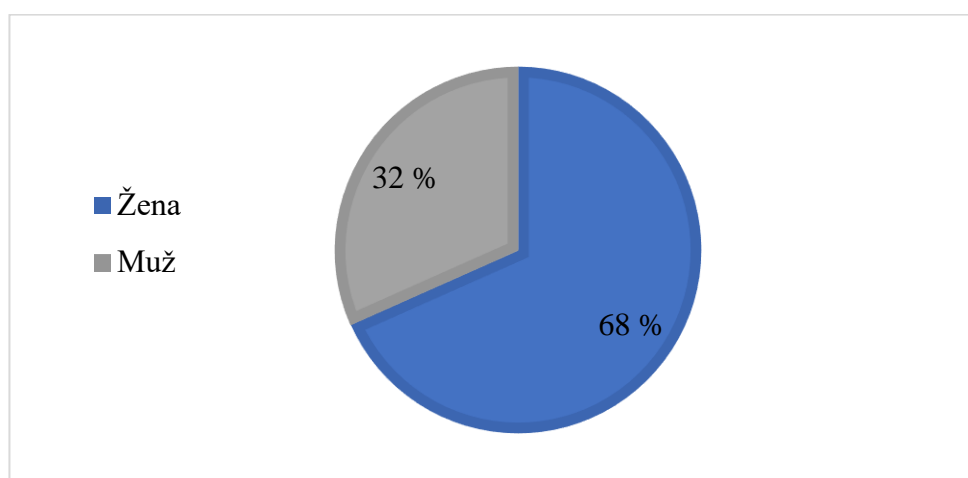
Vyhodnocování výsledků dotazníku jsem provedla z celkového počtu 139 respondentů, s jejichž výsledky jsem dále pracovala. Pro přehlednost jsem vždy odpověď na otázku znázornila prostřednictvím grafu a slovním popisem

7.7. Dotazníkové šetření

Otázka č. 1: Pohlaví

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	95	68 %
Muž	44	32 %
Celkem	139	100 %

Tab. 2 - Dotazník: Pohlaví

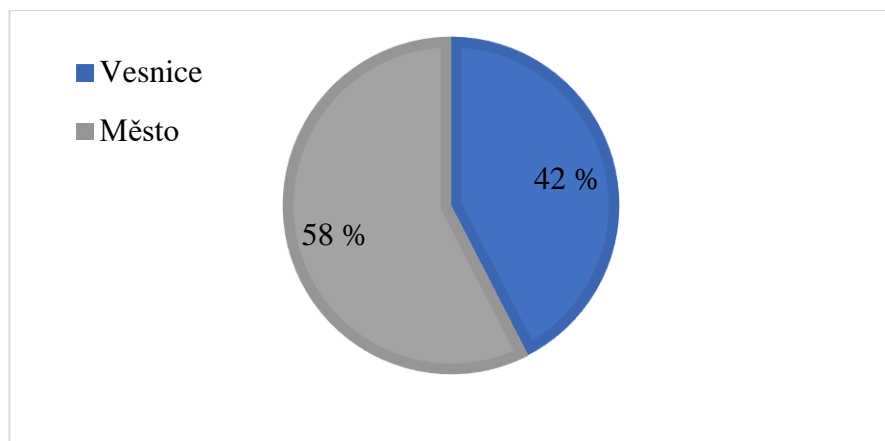
Graf 1 - Dotazník: Pohlaví

Z celkového počtu 139 respondentů zvolilo odpověď „Žena“ 95 (68 %) dotazovaných a odpověď „Muž“ vybral 44 (32 %) dotazovaných.

Otázka č. 2: V jakém místě žijete?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Město	50	30	80	58 %
Vesnice	45	14	59	42 %
Celkem	95	44	139	100 %

Tab. 3 - Dotazník: Místo bydliště

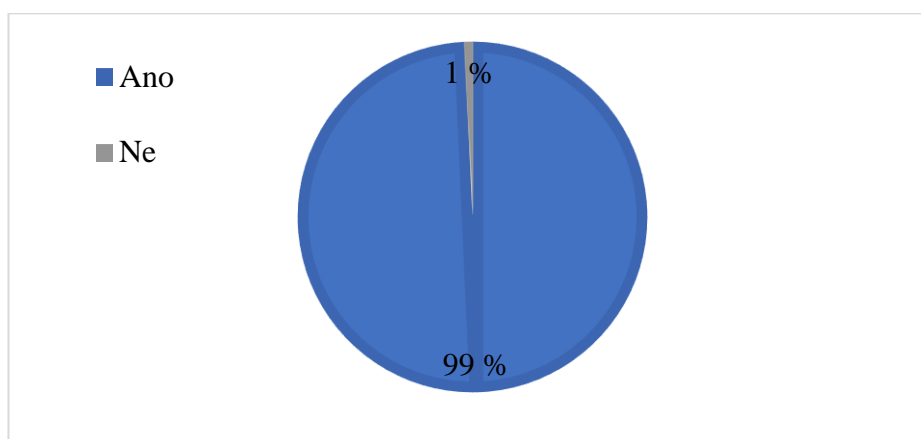
Graf 2 - Dotazník: Místo bydliště

U otázky číslo 2 zvolilo odpověď „Město“ celkem 80 (58 %) dotazovaných a odpověď „Vesnice“ vybralo 59 (42 %) respondentů.

Otázka č. 3: Navštěvuje vaše dítě školní družinu?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	94	44	138	99 %
Ne	1	0	1	1 %
Celkem	95	44	139	100 %

Tab. 4 - Dotazník: Návštěvnost ve školní družině

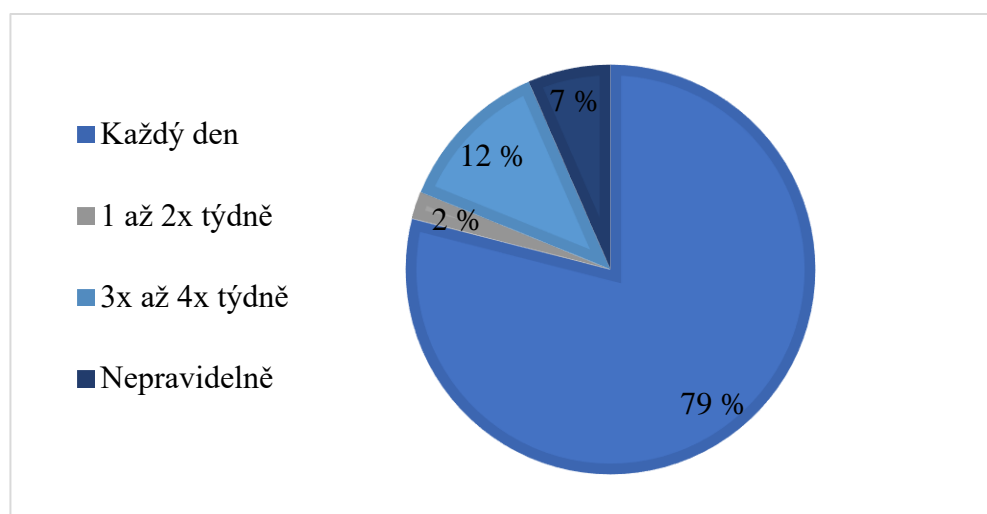
Graf 3 - Dotazník: Návštěvnost ve školní družině

Z celkového počtu 139 respondentů odpovědělo „Ano“ 138 (99 %) a 1 (1 %) respondent zvolil odpověď „Ne“.

Otázka č. 4: Jak často vaše dítě navštěvuje školní družinu?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Každý den	76	33	109	79 %
1 až 2x týdně	3	0	3	2 %
3x až 4x týdně	10	7	17	12 %
Nepravidelně	5	4	9	7 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 5 - Dotazník: Pravidelnost navštěvování školní družiny

Graf 4 - Dotazník: Pravidelnost navštěvování školní družiny

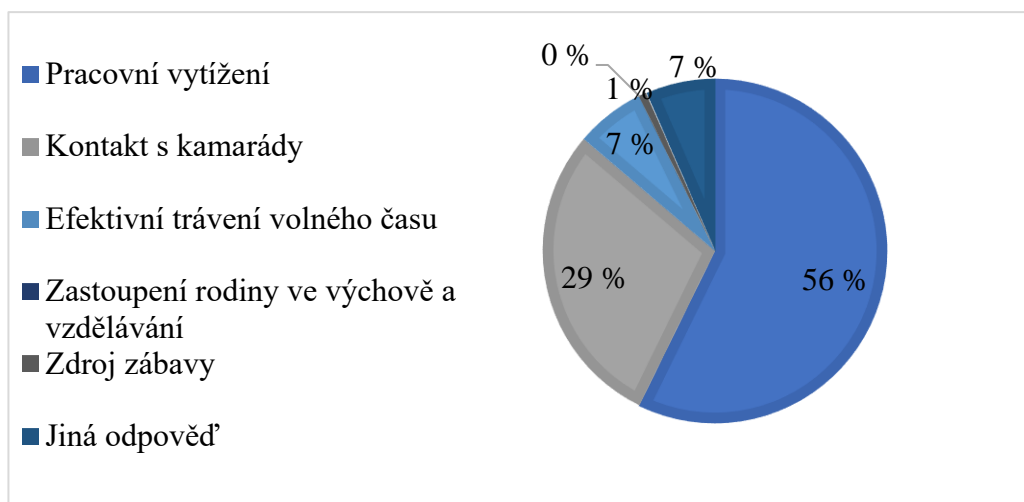
Na otázku číslo 2 odpověděli respondenti následovně: 109 (79 %) respondentů zvolilo odpověď „Každý den“, nejméně obsazenou odpověď „1 až 2x týdně“ zvolili 3 (2 %) respondenti. 17 (12 %) dotazovaných zvolilo odpověď „3x až 4x týdně“ a poslední odpověď „Nepravidelně“ zvolilo 9 (7 %) dotazovaných.

Otázka č. 5: Z jakého důvodu navštěvuje vaše dítě školní družinu?

Odpověď	Město	Vesnice	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pracovní vytížení	55	24	79	56 %
Kontakt s kamarády	15	25	40	29 %
Efektivní trávení volného času	4	5	9	7 %

Zastoupení rodiny ve výchově a vzdělávání	0	0	0	0 %
Zdroj zábavy	1	0	1	1 %
Jiná odpověď	4	5	9	7 %
Celkem	79	59	138	100 %

Tab. 6 - Dotazník: Důvody návštěvnosti školní družiny

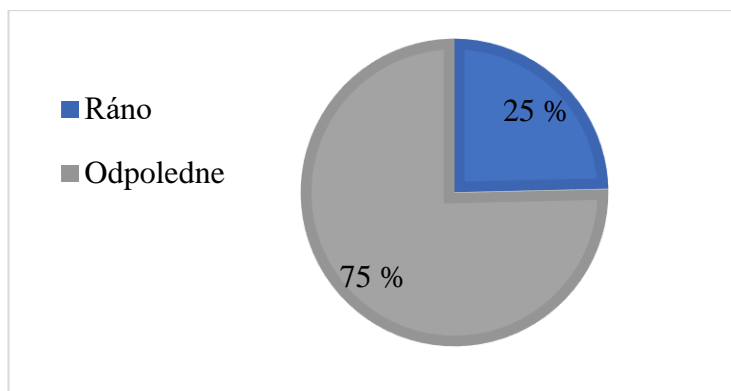
Graf 5 - Dotazník: Důvody návštěvnosti školní družiny

První možnosti „Ano“ zvolilo 79 (56 %) respondentů. Další odpověď „Spíše ano“ zvolilo 40 (29 %) respondentů. 9 (7 %) dotazovaných vybralo odpověď „Spíše ne“. Odpověď „Ne“ nezvolil nikdo 0 (0 %). „Zdroj zábavy“ odpověděl 1 (1 %) dotazovaný.

Otázka č. 6: V jaké části dne navštěvuje dítě školní družinu?

Odpověď	Město	Vesnice	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ráno	21	13	34	25 %
Odpoledne	58	46	104	75 %
Celkem	79	59	138	100 %

Tab. 7 - Dotazník: Část dne ve školní družině

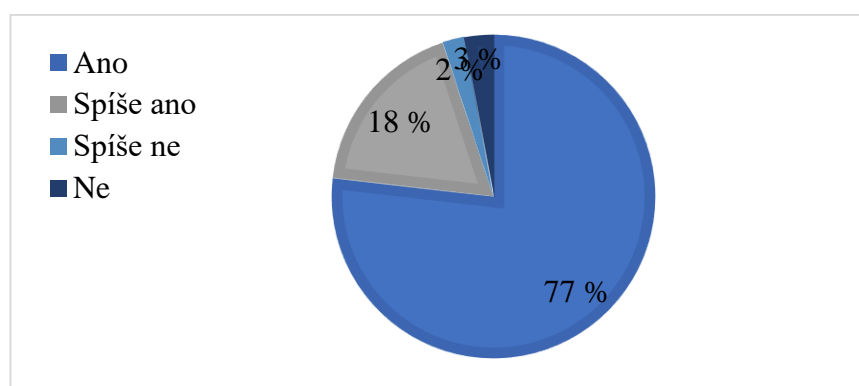
Graf 6 - Dotazník: Část dne ve školní družině

Na otázku číslo 4 odpovídali respondenti následovně: odpověď „Ráno“ zvolili 34 (25 %) respondenti, odpověď „Odpoledne“ byla nejpočetnější s počtem 104 (75 %) dotazovaných.

Otázka č. 7: Vyhovuje vám otevírací doma školní družiny?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	75	31	106	77 %
Spíše ano	15	10	25	18 %
Spíše ne	2	1	3	2 %
Ne	2	2	4	3 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 8 - Dotazník: Otevírací doba školní družiny

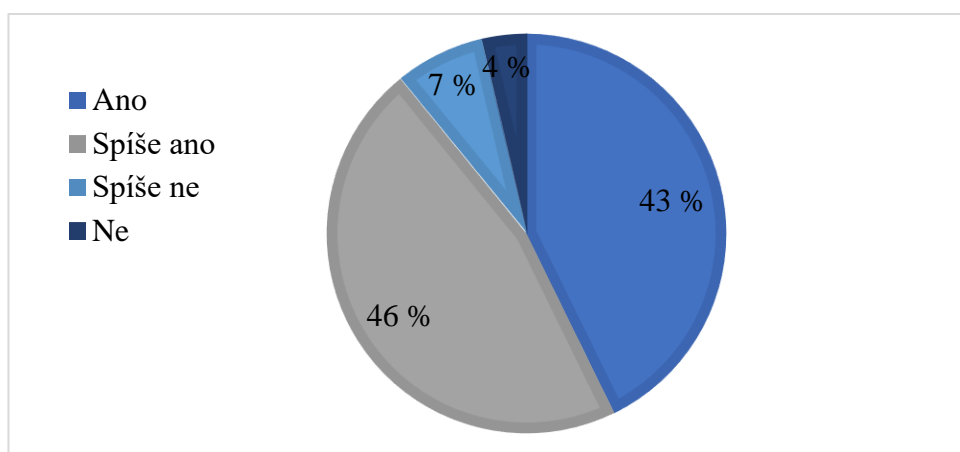
Graf 7 - Dotazník: Otevírací doba školní družiny

Odpověď „Ano“ zvolila valná většina 106 (77 %) dotazovaných. Následující odpověď „Spíše ano“ zvolilo 25 (18 %) respondentů. Odpověď „Spíše ne“ vybrali 3 (2 %) dotazovaných a poslední odpověď „Ne“ vybrali 4 (3 %).

Otázka č. 8: Je nabídka činností ve školní družině dostatečně pestrá a zajímavá?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	33	26	59	43 %
Spíše ano	55	9	64	46 %
Spíše ne	5	5	10	7 %
Ne	1	4	5	4 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 9 - Dotazník: Nabídka činností

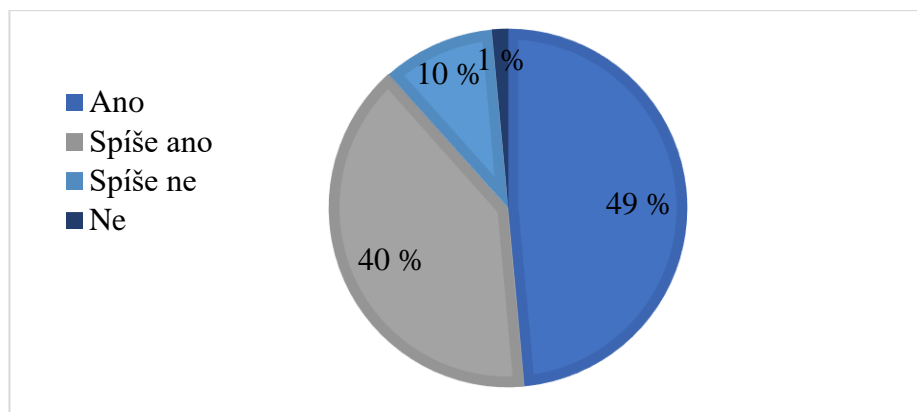
Graf 8 - Dotazník: Nabídka činností

U otázky číslo 6 odpovídali respondenti následovně: Odpověď „Ano“ zvolilo 59 (43 %) dotazovaných. Zde byla nejpočetnější odpověď „Spíše ano“, kterou zvolilo 64 (46 %) respondentů. O poznání méně volili respondenti odpověď „Spíše ne“ 10 (7 %) a odpověď „Ne“ 5 (4 %).

Otázka č. 9: Jste spokojen/á s působením vychovatelek/vychovatelů?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	51	16	67	49 %
Spíše ano	35	20	55	40 %
Spíše ne	6	8	14	10 %
Ne	2	0	2	1 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 10 - Dotazník: Spokojenost s působením vychovatelek/vychovatelů

Graf 9 - Dotazník: Spokojenost s působením vychovatelek/vychovatelů

Většina dotazovaných zvolila odpověď „Ano“ což je 67 (49 %). Následující odpověď „Spíše ano“ vybralo 55 (40 %) respondentů. Odpověď „Spíše ne“ vybralo 14 (10 %) dotazovaných a poslední odpověď „Ne“ zvolili 2 (1 %).

Pokud u této otázky respondenti zvolili odpověď „Ano“ nebo „Spíše ano“ přeskočili následující otázku číslo 10.

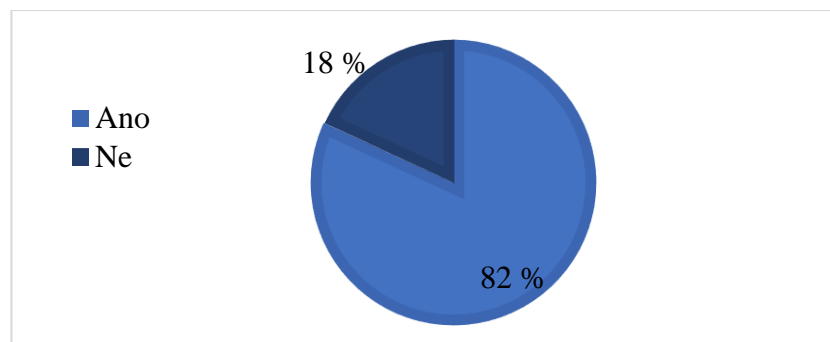
Otázka č. 10: Proč nejste spokojeni s vychovatelkami/vychovateli?

Tato otevřená otázka se týkala respondentů, kteří v předešlé otázce číslo 9 zvolili odpověď „Spíše ne“ a odpověď „Ne“. Již z předešlého grafu vyplývá, že na otázku číslo 9 takto odpovědělo 16 respondentů. V otázce, proč jsou nespokojeni se nejčastěji opakovala odpověď: **nedostatečná organizace práce s dětmi, vychovatelky/vychovatel nedostatečně komunikují s rodiči, pracovníci nejsou dostatečně empatičtí vůči dětem, před dětmi vyřizují své soukromé záležitosti (telefonáty), pracovníci se nedostatečně věnují dětem, jsou často arogantní a neochotní k dětem i rodičům, vychovatelky/vychovatelé nejsou dostatečně kreativní.**

Otázka č. 11: Probíhá komunikace mezi vámi a vychovatelkami/vychovateli na dobré úrovni?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	79	34	113	82 %
Ne	15	10	25	18 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 11 - Dotazník: Úroveň komunikace

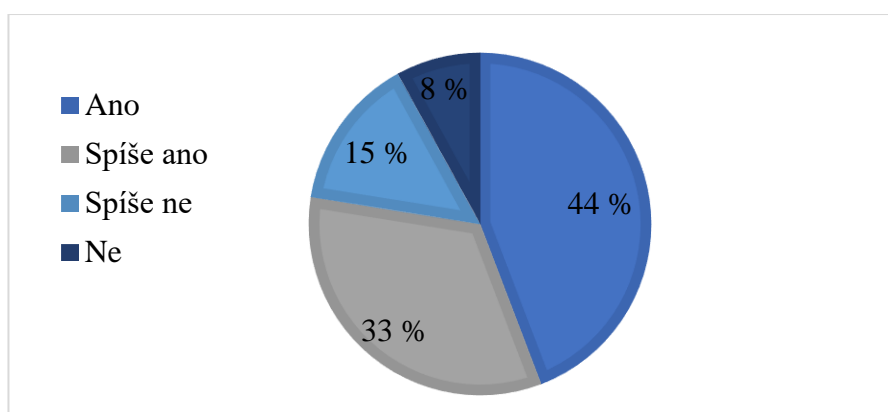
Graf 10 - Dotazník: Úroveň komunikace

Na otázku číslo 9 respondenti odpovídali následovně: odpověď „Ano“ zvolilo 113 (82 %) dotazovaných. „Ne“ nezvolilo 25 (18 %) dotazovaných.

Otázka č. 12: Máte dostatečnou zpětnou vazbu na chování vašeho dítěte ve školní družině?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	47	14	61	44 %
Spíše ano	30	16	46	33 %
Spíše ne	10	10	20	15 %
Ne	7	4	11	8 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 12 - Dotazník: Zpětná vazba na chování dítěte

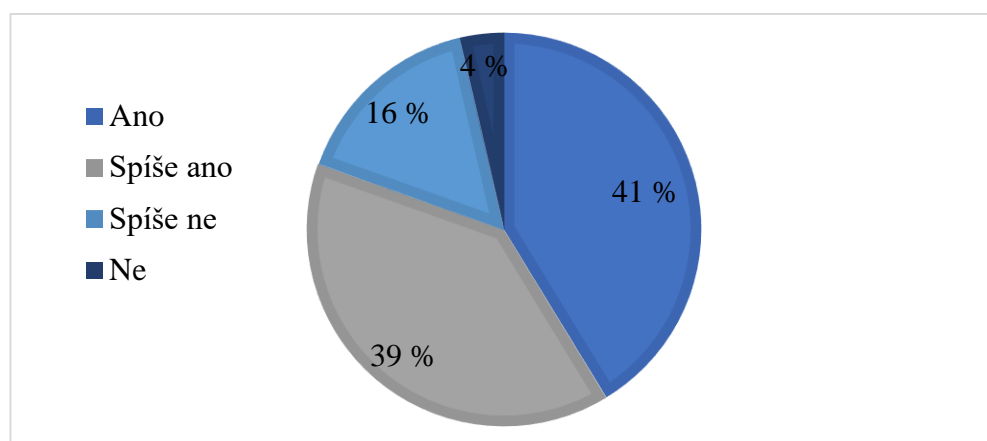
Graf 11 - Dotazník: Zpětná vazba na chování dítěte

Odpověď „Ano“ zvolila většina 61 (44 %) respondentů, následující odpověď „Spíše ano“ vybralo 46 (33 %) dotazovaných. Dále 20 (15 %) respondentů odpovědělo „Spíše ne“ a 11 (8 %) odpovědělo „Ne“.

Otázka č. 13: Je podle vás ve školní družině nabídka činností a aktivit všestranná?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	36	21	57	41 %
Spíše ano	38	16	54	39 %
Spíše ne	17	5	22	16 %
Ne	3	2	5	4 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 13 - Dotazník: Nabídka činností a aktivit

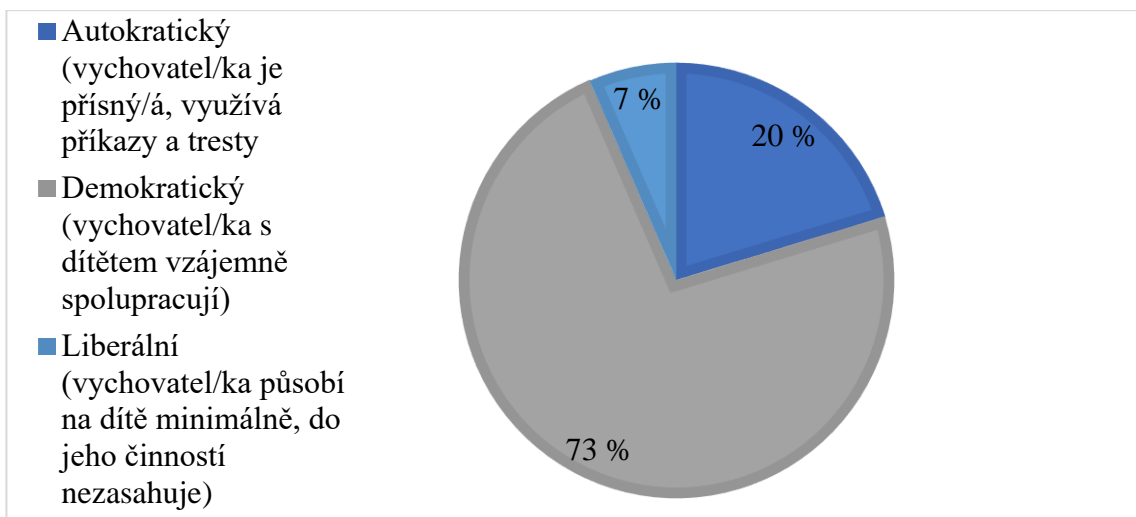
Graf 12 - Dotazník: Nabídka činností a aktivit

57 (41 %) dotazovaných zvolilo odpověď „Ano“. Odpověď „Spíše ano“ vybralo 54 (39 %). Následující odpověď „Spíše ne“ zvolilo 22 (16 %) respondentů a 5 (4 %) vybralo odpověď „Ne“.

Otázka č. 14: Jaký přístup podle vás nejčastěji uplatňují vychovatelky/vychovatelé?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Autokratický	18	10	28	20 %
Demokratický	73	28	101	73 %
Liberální	3	6	9	7 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 14 - Dotazník: Přístup vychovatelek/vychovatelů

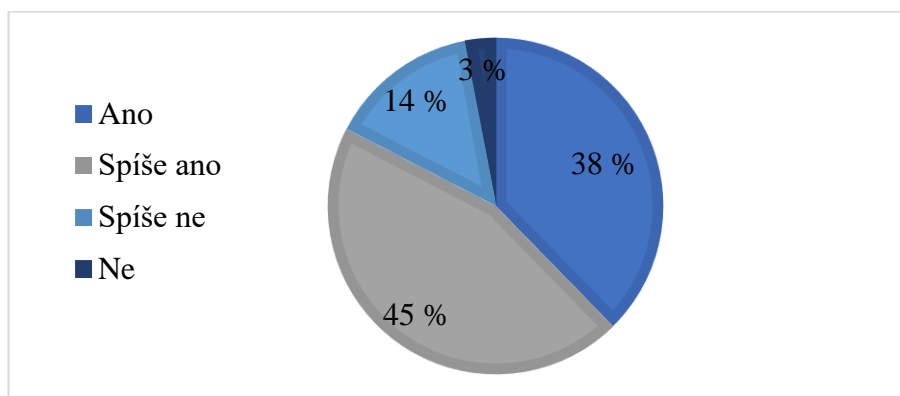
Graf 13- Dotazník: Přístup vychovatelek/vychovatelů

Na otázku číslo 12 odpovídali respondenti následovně: odpověď „Autokratický“ zvolilo 28 (20 %) respondentů. Nejvíce zvolená odpověď je „Demokratický“, kterou zvolilo 101 (73 %) dotazovaných. Poslední odpověď „Liberální“ zvolilo 9 (7 %).

Otázka č. 15: Je ve školní družině dostatek materiálního zařízení jako jsou např. nábytek, počítače, edukační pomůcky, hry apod.?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	38	14	52	38 %
Spíše ano	37	25	62	45 %
Spíše ne	17	3	20	14 %
Ne	2	2	4	3 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 15 - Dotazník: Materiální zařízení

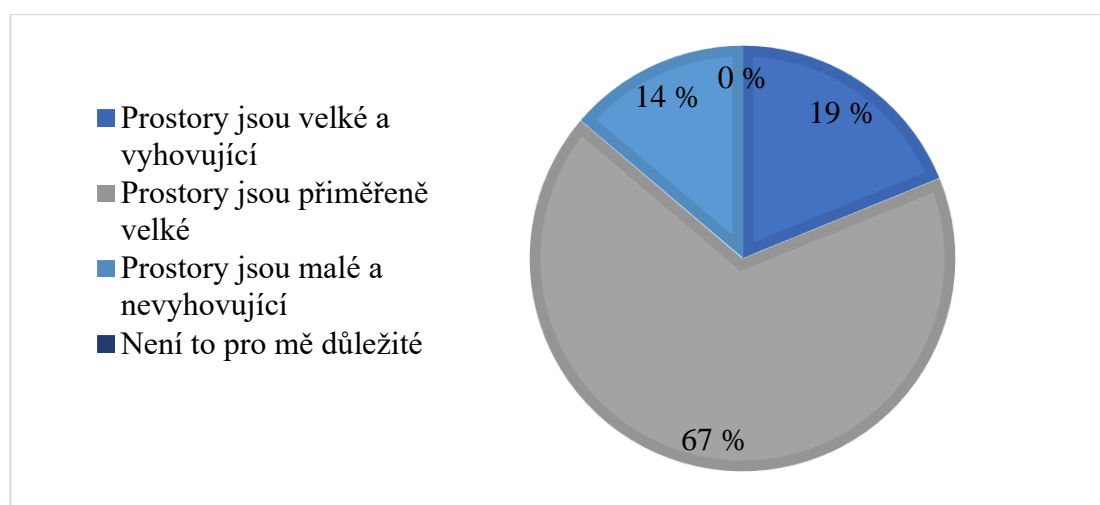
Graf 14 - Dotazník: Materiální zařízení

Odpovědi na otázku číslo 13 byly následující: 52 (38 %) respondentů zvolilo odpověď „Ano“, odpověď „Spíše ano“ zvolilo 62 (45 %) dotazovaných. Dále odpověď „Spíše ne“ vybralo 20 (14 %) a 4 (3 %) odpověděli „Ne“.

Otázka č. 16: Jste spokojeni s velikostí prostor družiny?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Prostory jsou velké a vyhovující	22	4	26	19 %
Prostor jsou přiměřeně velké	63	30	93	67 %
Prostory jsou malé a nevhovující	9	10	19	14 %
Není to pro mě důležité	0	0	0	0 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 16 - Dotazník: Velikost prostor

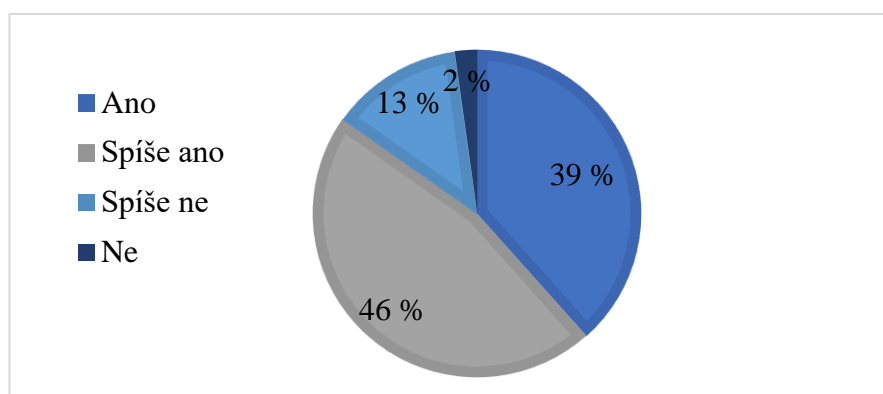
Graf 15 - Dotazník: Velikost prostor

26 (19 %) respondentů zvolilo odpověď „Prostory jsou velké a vyhovující“. Nejvíce zvolená odpověď je „Prostor jsou přiměřeně velké“, kterou zvolilo 93 (67 %) dotazovaných. Následně 19 (14 %) dotazovaných odpovědělo „Prostory jsou malé a nevhovující“. Poslední odpověď „Není to pro mě důležité“ nezvolil nikdo (0 %).

Otázka č. 17: Působí na vás prostředí školní družiny příjemným dojmem?

Odpověď	Žena	Muž	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	33	20	53	39 %
Spíše ano	56	8	64	46 %
Spíše ne	5	13	18	13 %
Ne	0	3	3	2 %
Celkem	94	44	138	100 %

Tab. 17 - Dotazník: Dojem

Graf 16 - Dotazník: Dojem

Odpověď „Ano“ zvolilo 53 (39 %) dotazovaných. Následující odpověď „Spíše ano“ vybralo 64 (46 %). 18 (13 %) respondentů odpovědělo „Spíše ne“ a odpověď „Ne“ zvolili 3 (2 %) dotazovaných.

Otázka č. 18: Pokud je něco, co vám ve školní družině chybí, co je to?

Respondenti mohli vybírat z daných možností a měli i možnost sdělit, co podle nich ve školní družině chybí. U této otázky byla možnost zaškrtnout více možností.

Nejčastějšími odpověďmi respondentů byly zvolené z daných možností: „Nic zde nechybí“, „Odpočinkový kout (gauč, pohovka)“, „Hudební nástroje“, „Interaktivní tabule“, „Knihy, časopisy“, „Počítače nebo notebooky“, „Pomůcky na malování, kreslení, modelování“.

Ve znatelně menší míře byly zastoupeny odpovědi především ty, které respondenti mohli sami napsat: „Osvětlení“, venkovní hřiště, nedostatek her, větší prostor, zvířátko, nedostatek her.

8. STATISTICKÉ OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

Pro bakalářskou práci jsem si stanovila tři základní hypotézy. V této kapitole hypotézy statisticky ověřím pomocí dat, jež jsem získala z dotazníkového šetření od respondentů.

Při ověřování hypotéz budu postupovat následovně: nejprve z hypotéz vymezím nulovou hypotézu (H_0), která vyjadřuje nulový rozdíl mezi zkoumanými vzorky. Poté stanovím alternativní hypotézu (H_1), která ukazuje existenci závislosti. Hypotézy budu testovat pomocí testu nezávislosti chí-kvadrátu na hladině významnosti 5 % ($\alpha=0,05$ %). K výpočtu hypotéz využiji následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Z tabulky empirických četností a teoretických četností vypočítám testové kritérium. Pro výpočet testového kritéria použiji následující vzorec:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že rodiče z města častěji využívají školní družinu v odpoledních hodinách než rodiče žijící na vesnici.

H_0 : Ve využívání ŠD v odpoledních hodinách není statistický rozdíl mezi tím, zda rodiče bydlí na vesnici nebo ve městě.

H_1 : Ve využívání ŠD v odpoledních hodinách je statistický rozdíl mezi tím, zda rodiče bydlí na vesnici nebo ve městě.

Odpověď pro tuto hypotézu jsem získala z dotazníkového šetření z otázek č. 2 a 6 a vypočítala pomocí výše zmíněných vzorečků.

Empirické četnosti	Ráno	Odpoledne	Celkem
Rodiče žijící na vesnici	13	46	59
Rodiče žijící ve městě	21	58	79
Celkem	34	104	138

Tab. 18 - Empirické četnosti – Hypotéza č. 1

Teoretické četnosti	Ráno	Odpoledne	Celkem
Rodiče žijící na vesnici	14,54	44,46	59

Rodiče žijící ve městě	19,46	59,54	79
Celkem	34	104	138

Tab. 19 - Teoretické četnosti – Hypotéza č. 1

Testové kritérium	Ráno	Odpoledne
Rodiče žijící na vesnici	0,163	0,053
Rodiče žijící ve městě	0,121	0,04

Tab. 20 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 1

Sečtením všech hodnot v pomocné tabulce (Tab. 20) získám požadovanou hodnotu testového kritéria (**TK**).

$$\mathbf{TK = 0,377}$$

Pomocí dalšího vzorce jsem vypočítala kritickou hodnotu (**KH**).

$$KH = \chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) * (s - 1))$$

$$KH = \chi^2_{0,95}(1)$$

$$KH = 3,84$$

Výsledek: **KH > TK**

Na hladině významnosti α 5% nulovou hypotézu **H₀** „Ve využívání ŠD v odpoledních hodinách není statistický rozdíl mezi tím, zda rodiče bydlí na vesnici nebo ve městě.“ přijímám a alternativní hypotézu **H₁** „Ve využívání ŠD v odpoledních hodinách je statistický rozdíl mezi tím, zda rodiče bydlí na vesnici nebo ve městě“ musím zamítnout.

Díky výpočtům, které jsem provedla a výsledkům, které jsem díky nim získala, můžu říct následující. Mezi tím, zda jsou rodiče z vesnice či města není rozdíl v tom, kdy jejich děti navštěvují školní družinu, tudíž **hypotézu č. 1 nepřijímám**.

Hypotéza č. 2: Lze předpokládat, že s komunikací s pracovníky ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.

H₀: Ve spokojenosti s komunikací s pracovníky ŠD je statistický rozdíl mezi pohlavími.

H₁: Ve spokojenosti s komunikací s pracovníky ŠD není statistický rozdíl mezi pohlavími.

Stejně tak jako u hypotézy č. 1 volím ověření pomocí statistické metody chí-kvadrát testu nezávislosti na hladině významnosti $\alpha=0,05$. Pro výpočet této hypotézy použiji odpovědi z otázky č. 11.

Empirické četnosti	Ano	Ne	Celkem
Ženy	79	15	94
Muži	34	10	44
Celkem	113	25	138

Tab. 21 - Empirické četnosti - Hypotéza č. 2

Teoretické četnosti	Ano	Ne	Celkem
Ženy	76,97	17,03	94
Muži	36,03	7,97	44
Celkem	113	25	138

Tab. 22 - Teoretické četnosti - Hypotéza č. 2

Testové kritérium	Ano	Ne
Ženy	0,054	0,242
Muži	0,114	0,517

Tab. 23 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 2

Sečtením všech hodnot v pomocné tabulce (Tab. 23) získám požadovanou hodnotu testového kritéria (TK).

$$\mathbf{TK = 0,927}$$

Výpočet kritické hodnoty (KH)

$$KH = \chi^2_{1-\alpha} ((r-1) \times (s-1))$$

$$KH = \chi^2_{0,95}(1)$$

$$KH = 3,84$$

Výsledek $\mathbf{KH > TK}$

Na hladině významnosti α 5% přijímám nulovou hypotézu H_0 „Ve spokojenosti s komunikací s pracovníky ŠD je statistický rozdíl mezi pohlavími“ a zamítám alternativní hypotézu H_1 „Ve spokojenosti s komunikací s pracovníky ŠD není statistický rozdíl mezi pohlavími“

Díky provedeným výpočtům k hypotéze č. 2 a získaným výsledkům je rozdíl mezi pohlavím v komunikaci s pracovníky školní družiny, proto **hypotézu č. 2 přijímám.**

Hypotéza č. 3: Domnívám se, že s materiálním vybavením ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.

H_0 : Ve spokojenosti s vybavením ŠD je statistický rozdíl mezi pohlavími.

H_1 : Ve spokojenosti s vybavením ŠD není statistický rozdíl mezi pohlavími.

Tak, jako u předchozích dvou hypotéz volím chí-kvadrát testu nezávislosti na hladině významnosti $\alpha=0,05$ a využiji odpovědi získané z otázky č. 15.

Empirické četnosti	Ano	Ne	Celkem
Ženy	75	19	94
Muži	39	5	44
Celkem	114	24	138

Tab. 24 - Empirické četnosti - Hypotéza č. 3

Teoretické četnosti	Ano	Ne	Celkem
Ženy	77,65	16,35	94
Muži	36,35	7,65	44
Celkem	114	24	138

Tab. 25 - Teoretické četnosti - Hypotéza č. 3

Testové kritérium	Ano	Spíše ano
Ženy	0,09	0,43
Muži	0,193	0,918

Tab. 26 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 3

Sečtením všech hodnot v pomocné tabulce (Tab. 26) získám požadovanou hodnotu testového kritéria (**TK**).

$$\mathbf{TK = 1,631}$$

Výpočet kritické hodnoty (**KH**)

$$\mathbf{KH = \chi^2_{1-\alpha((r-1) \times (s-1))}}$$

$$\mathbf{KH = \chi^2_{0,95(1)}}$$

$$\mathbf{KH = 3,84}$$

Výsledek **KH > TK**

Na hladině významnosti α 5% se mi potvrdila hypotéza **H₀** „Ve spokojenosti s vybavením ŠD je statistický rozdíl mezi pohlavími.“ Alternativní hypotézu **H₁** „Ve spokojenosti s vybavením ŠD není statistický rozdíl mezi pohlavími“ proto zamítám.

Bylo potvrzeno že s vybavením školní družiny jsou spokojené spíše ženy než muži, proto **hypotézu č. 3 přijímám.**

9. SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

9.1. Shrnutí výsledků

Praktická část zjišťuje spokojenost rodičů s chodem školní družiny, kam dochází jejich dítě. Důležitost věnujeme především komunikaci, vztahu rodičů a pracovníku ve školní družině, pestrost aktivit a činností ve školní družině, kvalitě prostředí. Tyto informace byly zjišťovány pomocí dotazníku v elektronické formě na sociální síti Facebook, konkrétně ve veřejné/soukromé skupině. Vyplnění tohoto dotazníku se zúčastnilo 139 respondentů (mužů a žen). Dotazník obsahoval celkem 18 otázek, z toho jedna měla otevřenou odpověď. Veškeré odpovědi byly tak zaznamenány a pro přehlednost graficky zpracovány. Celý dotazník je přiložen v přílohách této bakalářské práce (Příloha č.1).

Díky tomuto dotazníku byly zjištěny cenné informace, se kterými se dále v praktické části bakalářské práce pracovalo. V souvislosti s nimi byly vytvořeny 3 výzkumné otázky a následně z nich hypotézy. První hypotéza: *Předpokládám, že rodiče z města častěji využívají školní družinu v odpoledních hodinách než rodiče žijící na vesnici*“ nebyla přijata. To, zda rodiče žijí ve městě nebo na vesnici nemá vliv na odpolední využívání ŠD jejich dětmi.

Pomocí druhé hypotézy bylo zjišťováno, zda lze předpokládat, že s komunikací s pracovníky ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži. Tato hypotéza se potvrdila, ženy jdou více spokojené při komunikování s pracovníky školní družiny. Poslední, třetí hypotéza, která se soustředila na vybavenost a spokojenost s vybavením (*Domnívám se, že s materiálním vybavením ŠD jsou spíše spokojené ženy než muži.*) se také potvrdila. Ženy jsou více spokojené s vybavením ve školních družinách než muži.

Při dotazníkovém šetření nebyly zaznamenány výrazně negativní odpovědi, jež by mohly naznačovat nějaký problém, že by děti nechtěly družinu navštěvovat. Při shrnutí celého průzkumného šetření bylo zjištěno, že školní družina je rodiči hodnocena velice pozitivně. Je důležitá při rozvoji osobnosti a získávání informací

9.2. Navrhovaná opatření pro praxi

Mezi navrhovaná opatření pro praxi bych v první řadě doporučila zlepšení komunikace mezi rodiči a pracovníky ve školní družině. Pokud by především rodičům z důvodu pracovního vytížení nevyhovoval osobní kontakt, tak by po dohodě mohli

s pracovníky školní družiny využívat sociální platformy (např. Messenger). Dále pro rodiče, kterým vyhovuje spíše osobní kontakt, by se s pracovníky mohli domluvit na pravidelných schůzkách, kde by si sdělili nejnütnější informace o chodu školní družiny a chování jejich dítěte. Dále mezi navrhovaná opatření doporučuji vytvářet tzv. informační letáky. V těchto letácích by se rodiče dozvěděli nejdůležitější informace o chodu školní družiny, a především by zjistili plánované akce na nejbližší dobu. Bylo by to pro všechny strany přehledné. Informační letáky by se mohli vytvářet 1x za měsíc.

Dalším navrhovaným opatřením z mé strany je hlasování dětí o tom, jaké aktivity/činnosti se ve školní družině budou realizovat. Pokud by se jednalo o kolektivní aktivity, mohli by se připojit i samotní rodiče.

V neposlední řadě bych doporučovala, aby pracovníci ve školní družině měli přehled o tom, co děti baví za aktivity a pokud možno, aby se jim to snažili zajistit. Pracovníci ve školní družině by měli mít přehled, co je trendem ve světě a měli by jít s dobou, aby byli pro děti co nejvíce atraktivní.

10. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá pohledem rodičů na školní družiny. Cílem této práce bylo zjistit, jak jsou rodiče spokojeni s fungováním školních družin, které navštěvuje jejich dítě. Bakalářská práce vedle poznatků, které jsem zaznamenala v teoretické části, předkládá také část praktickou, ve které jsem zkoumala danou problematiku pomocí dotazníkového šetření a vyvodila z něho patřičné výsledky.

V práci jsem se zaměřila na to, jak vidí školní družinu rodiče dětí, které ji navštěvují. V současnosti mnoho z mladých svůj volný čas nevyužívá naplno. Raději ho tráví doma u počítačů, než aby šli ven, do kroužků. Proto mohou takováto školská zařízení děti usměrňovat a zabavit.

V teoretické části jsem se snažila objasnit terminologické otázky a důležité okolnosti školních družin a jejich fungování. Dále jsem část práce věnovala pedagogice volného času, školní družině, mladšímu školnímu věnu a v neposlední řadě rodině. Stručně jsem popsala dostupná prostředí pro trávení volného času pro děti a mládež. Protože se tématem školní družiny zabývá má práce, věnovala jsem jí obsáhlejší díl teoretické části.

V praktické části jsem se snažila dozvědět to, jak rodiče vnímají školní družinu, kterou jejich děti navštěvují. Jaký na ní mají vlastně názor a jaký význam jí přidělují. To vše jsem zjistila díky provedenému dotazníkovému šetření.

Závěrem bych chtěla zmínit, že tvorba této bakalářské práce pro mě byla velkým přínosem. Zajímalo mě, zda je družina v současnosti stejná či odlišná od doby, kdy jsem ji navštěvovala já sama. Cíle, které jsem si stanovila v úvodu jsem se snažila naplnit v plném rozsahu. Ze získaných informací jak v teoretické, tak převážně v praktické části, mohou být tyto výsledky přínosem nebo informačním zdrojem pro potřeby školní družiny.

11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

11.1. Seznam tištěné literatury

- ALDORT, Naomi. *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. Praha: Práh, 2010. ISBN 978-80-7252-287-3.
- ARISTOTELÉS. *Etika Níkomachova*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Antonín KŘÍŽ. Praha: Rezek, 2009. ISBN 978-80-86027-29-6.
- BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK. *Volný čas v českých zemích 1957-1967*. Praha: Academia, 2013. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2229-5.
- GILLERNOVÁ, Ilona. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-683-2.
- HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Pedagogická psychologie pro vychovatele*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-243-1.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807-3674-731.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1.
- HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009. ISBN n978-80-86784-77-9.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- HOLEYŠOVSKÁ, Anna. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8.

- KLINDOVÁ, Ľuboslava a Eva RYBÁROVÁ. *Vývojová psychologie: učebnice pro 3. ročník pedagogických škol*. Přeložil Vilém PECH. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1974. ISBN (váz.).
- KOVAŘÍK, J., ŠMOLKA, P. *Současná rodina: problémy, konstanty, proměny, naděje*. Praha: Asociace manželských poradců ČR, 1996. 71 s.
- KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7357-276-1.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
- NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- NOVÁK, Vladimír. *Studentské koleje a internáty: jich význam výchovný*. V Mor. Ostravě: Nákladem časopisu Příroda a škola, 1912, 180 s., 52 l. obr. příl. ISBN (Váz.).
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8711-6.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- ROGGE, Jan-Uwe. *Děti potřebují hranice*. Vydání šesté. Přeložil Alžběta SIROVÁTKOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1152-5.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezm. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2.
- VACÍNOVÁ, Marie a Marta LANGOVÁ. *Vybrané kapitoly z psychologie*. V Praze: Československý spisovatel, 2011. ISBN 978-80-7459-014-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 978-80-246-0956-0.
- Vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2002. ISBN 80-7044-458-4.

WILD, Rebeca. *Svoboda a hranice, láska a respekt: co od nás děti potřebují*. Praha: DharmaGaia, 2010. Šťastné dítě (DharmaGaia). ISBN 978-80-7436-005-3.

11.2. Seznam internetových zdrojů

Zájmové vzdělávání. *www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>

Střediska volného času. *www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>

Školní kluby. *www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/skolni-kluby>

Školní družiny. *www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

Školní zákon. *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti ŠD. *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/metodicky-pokyn-k-postaveni-organizaci-a-cinnosti-skolnich-druzin>

MŠMT. MŠMT [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

11.3. Zákony a vyhlášky

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 17 749/2002-51 k postavení, organizaci a činnosti školních družin

Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nářízení vlády č. 68/1997 Sb., o stanovení míry vyučovacích povinností učitelů a míry povinností výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství

12. SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

12.1. Seznam ilustrací

- Obr. 1 - Středisko volného času v Brně (Zdroj: oficiální FB stránka střediska).....18
Obr. 2 - První fotografie dam z nově založeného spolku Americký klub dam (Zdroj: www.tiscali.cz)22

12.2. Seznam tabulek

Tab. 1 - Přehled školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2012/13–2016/17 (Zdroj: web MŠMT; vlastní úprava).....	20
Tab. 2 - Dotazník: Pohlaví	41
Tab. 3 - Dotazník: Místo bydliště	41
Tab. 4 - Dotazník: Návštěvnost ve školní družině	42
Tab. 5 - Dotazník: Pravidelnost navštěvování školní družiny	43
Tab. 6 - Dotazník: Důvody návštěvnosti školní družiny.....	44
Tab. 7 - Dotazník: Část dne ve školní družině	44
Tab. 8 - Dotazník: Otevírací doba školní družiny.....	45
Tab. 9 - Dotazník: Nabídka činností	46
Tab. 10 - Dotazník: Spokojenost s působením vychovatelek/vychovatelů.....	46
Tab. 11 - Dotazník: Úroveň komunikace	47
Tab. 12 - Dotazník: Zpětná vazba na chování dítěte.....	48
Tab. 13 - Dotazník: Nabídka činností a aktivit	49
Tab. 14 - Dotazník: Přístup vychovatelek/vychovatelů	49
Tab. 15 - Dotazník: Materiální zařízení	50
Tab. 16 - Dotazník: Velikost prostor.....	51
Tab. 17 - Dotazník: Dojem.....	52
Tab. 18 - Empirické četnosti – Hypotéza č. 1	53
Tab. 19 - Teoretické četnosti – Hypotéza č. 1.....	54
Tab. 20 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 1.....	54
Tab. 21 - Empirické četnosti - Hypotéza č. 2.....	55
Tab. 22 - Teoretické četnosti - Hypotéza č. 2	55
Tab. 23 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 2.....	55
Tab. 24 - Empirické četnosti - Hypotéza č. 3.....	56
Tab. 25 - Teoretické četnosti - Hypotéza č. 3	56
Tab. 26 - Pomocná tabulka pro výpočet testového kritéria Hypotézy č. 3.....	56

13. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Dotazník: Pohlaví.....	41
Graf 2 - Dotazník: Místo bydliště	42
Graf 3 - Dotazník: Návštěvnost ve školní družině	42
Graf 4 - Dotazník: Pravidelnost navštěvování školní družiny	43
Graf 5 - Dotazník: Důvody návštěvnosti školní družiny.....	44
Graf 6 - Dotazník: Část dne ve školní družině	45
Graf 7 - Dotazník: Otevírací doba školní družiny	45
Graf 8 - Dotazník: Nabídka činností	46
Graf 9 - Dotazník: Spokojenost s působením vychovatelek/vychovatelů.....	47
Graf 10 - Dotazník: Úroveň komunikace	48
Graf 11 - Dotazník: Zpětná vazba na chování dítěte.....	48
Graf 12 - Dotazník: Nabídka činností a aktivit	49
Graf 13- Dotazník: Přístup vychovatelek/vychovatelů	50
Graf 14 - Dotazník: Materiální zařízení	50
Graf 15 - Dotazník: Velikost prostor	51
Graf 16 - Dotazník: Dojem	52

14. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Dotazník

Dotazníkové šetření - školní družina pohledem rodičů

Vážení rodiče,

jmenuji se Lucie Staňková a jsem studentkou posledního ročníku Univerzity Pardubice oboru Humanitních studií. Tématem mé bakalářské práce je Školní družina pohledem rodičů. V rámci dotazníkového šetření bych Vás chtěla poprosit o vyplnění krátkého dotazníku. Vzhledem ke covidové situaci, prosím, o vyplnění dotazníku i ty, jejichž děti by za normálních okolností chodily do školní družiny, ale není jim to umožněno.

Děkuji!

***Povinné pole**

1. 1. Pohlaví *

Označte jen jednu elipsu.

Žena

Muž

2. 2. V jakém místě žijete? *

Označte jen jednu elipsu.

Vesnice

Město

3. 3. Navštěvuje vaše dítě školní družinu? *

Pokud je Vaše odpověď "ne", prosím, nepokračujte v dotazníku.

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

4. 4. Jak často vaše dítě navštěvuje školní družinu?

Označte jen jednu elipsu.

- Každý den
- 1 až 2x týdně
- 3x až 4x týdně
- Nepravidelně

5. 5. Z jakého důvodu navštěvuje vaše dítě školní družinu?

Označte jen jednu elipsu.

- Pracovní vytížení
- Kontakt s kamarády
- Efektivní trávení volného času
- Zastoupení rodiny ve výchově a vzdělávání
- Zdroj zábavy
- Jiné: _____

6. 6. V jaké části dne navštěvuje dítě školní družinu?

Označte jen jednu elipsu.

- Ráno
- Odpoledne

7. 7. Vyhovuje vám otevírací doma školní družiny?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

8. 8. Je nabídka činností ve školní družině dostatečně pestrá a zajímavá?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

Vztah rodiče s
vychovateli/vychovatelkami

V následující části mého dotazníku bych se ráda zaměřila na
váš pohled a vztah s pracujícím personálem ve školní družině.

9. 9. Jste spokojen/á s působením vychovatelek/vychovatelů? *

Pokud jste u této otázky odpověděli "ano" nebo "spíše ano", prosím, přeskočte otázku č. 8.

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

10. 10. Proč nejste spokojeni s vychovatelkami/vychovateli?

11. 11. Probíhá komunikace mezi vámi a vychovatelkami/vychovateli na dobré úrovni?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

12. 12. Máte dostatečnou zpětnou vazbu na chování vašeho dítěte ve školní družině?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

13. 13. Je podle vás ve školní družině nabídka činností a aktivit všestranná?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

14. 14. Jaký přístup podle vás nejčastěji uplatňují vychovatelky/vychovatelé?

Označte jen jednu elipsu.

Autokratický (vychovatel/ka je přísný/á, využívá příkazy a tresty)

Demokratický (vychovatel/ka s dítětem vzájemně spolupracují)

Liberální (vychovatel/ka působí na dítě minimálně, do jeho činností nezasahuje)

Prostory a vybavení
školní družiny

V poslední části mého dotazníku věnuji vybavení prostor školní družiny a působení daného prostředí na Vás.

15. 15. Je ve školní družině dostatek materiálního zařízení jako jsou např. nábytek, počítače, edukační pomůcky, hry apod.?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

16. 16. Jste spokojeni s velikostí prostor družiny?

Označte jen jednu elipsu.

- Prostory jsou velké a vyhovující
 Prostory jsou přiměřeně velké
 Prostory jsou malé a nevhovující
 Není to pro mě důležité

17. 17. Působí na vás prostředí školní družiny příjemným dojmem?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Ne

18. 18. Pokud je něco, co vám ve školní družině chybí, co je to?

Zde můžete zaškrtnout více možností.

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Osvětlení
- Odpočinkový kout (gauč, pohovka)
- Stoly, lavice, židle
- Počítače nebo notebooky
- Knihy, časopisy
- Interaktivní tabule
- Hudební nástroje
- Pomůcky na malování, kreslení, modelování, vyrábění
- Nic zde nechybí

Jiné: _____